

T.C
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ORTA ÖĞRETİM SOSYAL ALANLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
COĞRAFYA ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

MEVCUT PROBLEMLERİN ÇÖZÜMÜNDE BEŞERİ VE
EKONOMİK COĞRAFYA MÜFREDATININ ÖĞRETİME KATKI
DERECESİNİN ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİNE GÖRE
DEĞERLENDİRİLMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
ENGİN KESKİN

ANKARA – 2008

T.C
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ORTA ÖĞRETİM SOSYAL ALANLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
COĞRAFYA ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

MEVCUT PROBLEMLERİN ÇÖZÜMÜNDE BEŞERİ VE
EKONOMİK COĞRAFYA MÜFREDATININ ÖĞRETİME KATKI
DERECESİNİN ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİNE GÖRE
DEĞERLENDİRİLMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Engin KESKİN

Tez Danışmanı
Yrd. Doç.Dr. Ersin GÜNGÖRDÜ

ANKARA – 2008

Eğitim Bilimleri Enstitüsü M¼d¼rl¼đ¼'ne

Engin KESKİN'e ait olan "Mevcut Problemlerin öz¼m¼nde Beşeri ve Ekonomik Coğrafya Müfredatının Öğretime Katkı Derecesinin Öğrenci Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi" adlı araştırma j¼rimiz tarafından Coğrafya Öğretmenliği Bilim Dalında Y¼KSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Prof. Dr. Cemalettin ŞAHİN.....

¼ye (Danışman) : Yrd.Doç. Dr. Ersin G¼NGÖRD¼.....

¼ye : Yrd.Doç. Dr. Leyla ERCAN.....

ÖNSÖZ

1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununda ve Orta Öğretim Kurumları Coğrafya Ders Programının amaçları doğrultusunda yetişen bireylerin siyasal, sosyal, ekonomik, ekolojik, askeri vb. birçok ülke sorunlarına duyarsız kalmaları söz konusu olamaz. Bu nedenle bu araştırmanın amacı çok çeşitli sorunlarla sürekli boğuşan ülkemizin problemlerini çözmede beşeri ve ekonomik coğrafya müfredatının ve müfredata dayalı ders kitaplarının öğretime katkı derecesinin araştırmaya katılan öğrenciler tarafından nasıl değerlendirildiğini tespit etmektir.

Araştırmanın her aşamasında yardımlarını esirgemeyen değerli hocam ve danışmanım Yrd. Doç.Dr. Ersin GÜNGÖRDÜ'ye, manevi desteklerini gördüğüm Prof.Dr. Cemalettin ŞAHİN'e, Doç.Dr. Ülkü ESER ÜNALDI'ya, çok teşekkür ediyorum. Ayrıca verilerin analiz ve yorumlamasında çok önemli katkıları olan Yrd. Doç.Dr. Bülent AKSOY'a teşekkürü borç biliyorum. Görevli olduğum okulda fikirlerinden faydalandığım okul müdürüm Bayram ARSLANOĞLU'na, Rehber Öğretmen Fatma KIRIMLI'ya, tezin yazılmasındaki teknik yardımlarından dolayı Şener KARABULUT ve M.Nuri ÖZTÜRK'e çok teşekkür ediyorum.

Yüksek Lisans eğitimim boyunca gösterdiği anlayış ve sabır nedeniyle eşim Havva ve kızım Busenur'a sonsuz sevgilerimi sunuyorum...

ÖZET

MEVCUT PROBLEMLERİN ÇÖZÜMÜNDE BEŞERİ VE EKONOMİK COĞRAFYA MÜFREDATININ ÖĞRETİME KATKI DERECESİNİN ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ

Keskin, Engin

Yüksek Lisans, Coğrafya Eğitimi Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Yrd. Doç.Dr. Ersin GÜNGÖRDÜ

Ocak-2008

Bu araştırmada Beşeri ve Ekonomik Coğrafyanın konularına ilişkin problemlerin çözümüne ilişkin orta öğretim 11.sınıf öğrencilerinin görüşlerine yer verilmiş; cinsiyete, öğrenim gördükleri alan türüne göre ve öğrenim gördükleri lise türüne göre gösterdiği farklılıklar ortaya konulmuştur.

Araştırmanın evrenini 2006-2007 eğitim öğretim yılında Ankara ili Kızılcahamam ilçesindeki orta öğretim okullarının 11.sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Örneklem ise Kızılcahamam ilçesindeki; Kızılcahamam Anadolu Lisesi, Kızılcahamam Lisesi, Kızılcahamam Endüstri Meslek Lisesi, Kızılcahamam Sağlık Meslek Lisesi, Kızılcahamam İmam Hatip Lisesi ve Kızılcahamam Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesinde yer alan 298 öğrencidir.

Bu araştırma kapsamında öğrenciler için 36 maddeden oluşan anket formu kullanılmıştır. Anket formu ile elde edilen veriler SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Öğrencilerin görüşlerine ilişkin frekans ve yüzdelik dağılımlar ile cinsiyete göre t testi ve öğrencilerin öğrenim gördükleri alan türüne ve lise türüne göre farklılıkları tespit

etmek için varyans analizi ve scheffe testi yapılmıştır. Araştırmada anlamlılık düzeyi 0,05 olarak kabul edilmiştir.

Araştırma sonucunda;

1) Öğrencilerin mevcut problemlerin çözümünde beşeri ve ekonomik coğrafya müfredatının katkı yaptığı konusunda olumlu görüş bildirmişlerdir.

2) Araştırmaya katılan öğrencilerin mevcut problemlerin çözümünde beşeri ve ekonomik coğrafya müfredatının değerlendirmesine ilişkin görüşleri cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir.

3) Araştırmaya katılan öğrencilerin öğrenim gördükleri alan türüne göre anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

4) Araştırmaya katılan öğrencilerin öğrenim gördükleri lise türüne göre yapılan analizde Genel Lise ile Anadolu Lisesi arasında Genel Lise lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu durum genel lise öğrencilerinin sorunların çözümünde beşeri ve ekonomik coğrafya müfredatının öğretime katkı derecesinin daha yüksek olduğuna inandıkları şeklinde yorumlanabilir. Meslek Lisesi öğrencisinin ise coğrafya dersine karşı ilgisiz olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Bu durumu engellemek için meslek liselerinin tüm seviyelerinde coğrafya dersi zorunlu olarak okutulmalı ve bu dersin gerekliliği vurgulanmalıdır.

Araştırmanın diğer amacı olan 2005 yılı yeni coğrafya programı ile eski programın karşılaştırmasını yapmak için Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesinde görevli akademisyenler araştırmanın evren ve örneklemini oluşturmuştur.

Akademisyenler için 15 maddeden ve 5 açık uçlu sorudan oluşan anket formu kullanılmıştır. Araştırma sonunda;

a) Yeni Coğrafya Programını eskiye göre “iyi” ve “çok iyi” bulanların oranı %62,5’tir.

b) Öğretmen merkezli eski programdan, öğrenci merkezli (aktif öğrenme) yeni programa geçiş oldukça olumludur. Ancak dil ve ifadenin yetersiz oluşu kazanımların anlaşılmasını güçleştirmiş, böylece programın bir ayağı eksik kalmıştır.

Anahtar Kelimeler: Mevcut Problem, Beşeri ve Ekonomik Coğrafya Müfredatı

ABSTRACT

IN THE SOLUTION OF EXISTING PROBLEMS EVALUATION OF CONTRIBUTION LEVEL OF HUMAN AND ECONOMIC GEOGRAPHY CURRICULUM TO TEACHING ACCORDING TO STUDENT OPINIONS

KESKİN, Engin

Master, Geography Education Department

Thesis Advisor: Assistant Prof.Dr. Ersin GÜNGÖRDÜ

January-2008

In this research, opinions of 11th grade students about level of contribution of curriculum based course books and human and economic geography curriculum to teaching are presented and the differences according to their sexes, the subject that they study and type of high school they attend are exposed.

The universe of the research is 11th grade students in Kızılcahamam district in Ankara in 2006-2007 academic year. The sample is 298 students in Kızılcahamam Anatolian High School, Kızılcahamam High School, Kızılcahamam Vocational High School, Kızılcahamam Medical High School, Kızılcahamam Religious High School and Kızılcahamam Hotel Management and Tourism High School in Kızılcahamam district.

A questionnaire including 36 questions has been used for this research. The data obtained from the questionnaire results has been analyzed by using SPSS (Statistical Package for the Social Sciences). The t test according to students sexes, frequency and percentage distribution related to students opinions, variance analysis in order to determine the differences according to subject and type of high school and Scheffe test have been applied. Meaningfulness level is accepted as 0,05 in this research.

According to the results of this research;

1) The opinions of the students about level of contribution of curriculum based course books and human and economic geography curriculum to teaching are fairly positive.

2) The opinions of the participated students about level of contribution of curriculum based course books and human and economic geography curriculum to teaching have not shown a meaningful difference according to their sexes.

3) A meaningful variation couldn't be found out according to the participated students' subjects.

4) In the analysis made according to participated students' highschool, A meaningful variation of has been found between General Highschool and Anatolian Highschool in favor General Highschool. This can be considered as the students in general highschool students believe that in the solution of existing problems contribution level of human and economic geography curriculum to teaching according to student opinions is higher. The evidence that vocational school students are incurious about geography lesson is reached. In order to prevent this in all level of highschool geography should be compulsory and the necessity of geography should be emphasised.

The academic staff of Gazi University Educational Faculty had developed the universe and the sample of the research in order to compare the old geography curriculum and new one in 2005 which is another purpose of this research.

A questionnaire consisting 15 clauses and 5 open end questions was used for academicians. As a result;

a) The percentage of the academicians who found the New Geography Curriculum as "good" and "very good" than the old one is 62,5%.

b) The transition from the teacher based old curriculum to the student based (active learning) new curriculum is positive. However, insufficient language and declaration made it difficult to understand, so one leg of the curriculum is fragmentary.

Key Words: existing problem, human and economic geography curriculum

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	i
ÖZET.....	ii
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar LİSTESİ.....	ix
KISALTMALAR	x

BÖLÜM I

GİRİŞ	1
I.1. Problem Durumu	1
I.2.Araştırmanın Amacı.....	8
I.3. Araştırmanın Önemi	11
I.4.Varsayımlar.....	13
I.5. Sınırlılıklar	13
I.6. Tanımlar.....	14
I.7. İlgili Araştırmalar	19

BÖLÜM II

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ	22
II.1. Araştırmanın Modeli	22
II.2. Evren ve Örneklem.....	22
II.3. Verilerin Toplanması.....	23
II.4. Verilerin Analizi	24

BÖLÜM III

BULGULAR VE YORUMLAR	26
III.1. Araştırmaya Katılan Öğrencilere Ait Bulgular ve Yorum	26
III.1.1. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular ve Yorum.....	26

III.1.2. Problem Durumuna (Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Mevcut Problemlerin Çözümünde Beşeri ve Ekonomik Coğrafya Müfredatının Öğretime Katkı Derecesine İlişkin Görüşleri Nelerdir?) İlişkin Bulgular ve Yorum.....	27
III.1.3. Birinci Alt Amaca (Araştırmaya katılan öğrencilerin Mevcut Problemlerin Çözümünde Beşeri ve Ekonomik Coğrafya Müfredatının Öğretime Katkı Derecesine İlişkin Görüşleri Cinsiyetlerine Göre Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte midir?) İlişkin Bulgular ve Yorum	42
III.1.4. İkinci Alt Amaca (Araştırmaya katılan öğrencilerin Mevcut Problemlerin Çözümünde Beşeri ve Ekonomik Coğrafya Müfredatının Öğretime Katkı Derecesine İlişkin Görüşleri Öğrenim Gördükleri Alan Türüne Göre Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte midir?) İlişkin Bulgular ve Yorum	43
III.1.5. Üçüncü Alt Amaca (Araştırmaya katılan öğrencilerin Mevcut Problemlerin Çözümünde Beşeri ve Ekonomik Coğrafya Müfredatının Öğretime Katkı Derecesine İlişkin Görüşleri Öğrenim Gördükleri Lise Türüne Göre Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte midir?) İlişkin Bulgular ve Yorum	44
III.2. Araştırmaya Katılan Akademisyenlere İlişkin Bulgular ve Yorum.....	47
III.2.1. Araştırmaya Katılan Akademisyenlerin Yeni Coğrafya Programının Eski Program İle Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular ve Yorum	47
III.2.2. Araştırmaya Katılan Akademisyenlerin Yeni Coğrafya Programına İlişkin Görüşlerine Yönelik Bulgular ve Yorum.....	48

BÖLÜM IV

SONUÇ VE ÖNERİLER.....	59
IV.1. Sonuçlar.....	59
IV.2. Öneriler.....	64
KAYNAKÇA	67
EKLER.....	71

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: Örneklemede yer alan öğrencilerin okullara ve cinsiyete göre dağılımı.....	23
Tablo 2: Nitelik Gruplarının Sınırları ve Verilen Ağırlık Ölçeği.....	25
Tablo 3: Öğrencilerin Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı.....	27
Tablo 4: Öğrencilerin Mevcut Problemlerin Çözümünde Beşeri ve Ekonomik Coğrafya Müfredatının Öğretime Katkı Derecesine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı .	28
Tablo 5: Öğrencilerin Mevcut Problemlerin Çözümünde Beşeri ve Ekonomik Coğrafya Müfredatının Öğretime Katkı Derecesine İlişkin Görüşlerinin Cinsiyete Göre Farklılığı için T-Testi Sonuçları.....	42
Tablo 6: Öğrencilerin Mevcut Problemlerin Çözümünde Beşeri ve Ekonomik Coğrafya Müfredatının Öğretime Katkı Derecesine İlişkin Görüşlerinin Öğrenim Gördükleri Alan Türüne Göre Farklılığı İçin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları	43
Tablo 7: Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Alan Türüne İlişkin Betimsel Veriler (Descriptive Tablosu).....	44
Tablo 8: Öğrencilerin Mevcut Problemlerin Çözümünde Beşeri ve Ekonomik Coğrafya Müfredatının Öğretime Katkı Derecesine İlişkin Görüşlerinin Öğrenim Gördükleri Lise Türüne Göre Farklılığı İçin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları	45
Tablo 9: Lise Türüne Göre Scheffe Tablosu.....	46
Tablo 10: Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Lise Türüne İlişkin Betimsel Veriler (Descriptive Tablosu).....	46
Tablo 11: Akademisyenlerin Yeni Coğrafya Programı İle Eski Programı Karşılaştırmalarına Yönelik Dağılımı.....	47
Tablo 12 Akademisyenlerin 2005 Yılında Yenilenen Coğrafya Programına İlişkin Görüşlerinin Dağılımı	48

KISALTMALAR

f	:Frekans
p	:Anlamlı Farklılık
t	:Anlamlılık
$\bar{X}$	:Aritmetik Ortalama
s	:Standart Sapma
n	:Denek Sayısı
KO	:Kareler Ortalaması
KT	:Kareler Toplamı
Sd	:Serbestlik Derecesi
SPSS	:Statistical Package for the Social Sciences
CBS	: Coğrafi Bilgi Sistemleri

BÖLÜM I

GİRİŞ

Araştırmanın bu bölümünde, problem durumu, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, varsayımlar, sınırlılıklar ve tanımlara yer verilmiştir.

I.1. Problem Durumu

Eğitim, bireylerde eğitimin amaçlarına yönelik davranış değişikliği meydana getirme süreci olarak tanımlanır. Bu süreç de bir yaşam boyu devam eder. Örgün ve Yaygın eğitim kurumlarında bireyin duygu, düşünce ve davranışlarını istenen ve yararlı olacak şekilde, milli duygu hissi uyandıracak boyutta değişiklikler yapılır. Doğanay'a (1993) göre, bu tür değişiklikler, toplumun benimsediği, sınırları o devletin yasaları ile çizilmiş, ülkenin benimsediği hayat felsefesi, milli çıkarlar ve yönetim biçimine uygun düşen değişimler olmalıdır. Engin ve diğ., (2003) göre de, eğitim kurumlarının amacı, ülkenin siyasi, sosyal ve ekonomik şartlarının göz önünde tutularak, ülkenin eğitim felsefesinin de temel alınmasıyla bireylerde istendik bilgi, beceri ve tutum değişikliği meydana getirmektir. Toplumun geleceğinde önemli bir rolü olacak olan genç potansiyele hangi bilgi, beceri ve tutumların kazandırılacağı ve bunlara yönelik faaliyetlerin uygulanabilir şekilde ülkenin gerçekleri ve ihtiyaçları da dikkate alınarak planlanması MEB Talim ve Terbiye Kurulu tarafından hazırlanan eğitim programları tarafından belirlenir. Eğitimin en genel amacı da Küçükahmet'in söylediği gibi öğrenciyi toplumun yararlı bir üyesi haline getirmektir.

Bir ülkede eğitim programları yapılırken sahip olması gereken özellikleri mutlaka yansıtması gereklidir. Nitekim Büyükkaragöz ve Çivi'ye (1997) göre, yapılacak program işlevsel, toplumun ihtiyaçlarına cevap veren, bireylerin yeteneklerini ortaya çıkaran ama aynı zamanda esnek olabilen yani öğretmene bulunduğu çevrenin özelliklerine göre gelişen teknoloji ve bilimin getirdiği yenilik ve değişiklikler ışığında konuların ayrıntılarını belirleme, yöntem ve tekniği tespit

etme imkânı verebilmelidir. Ayrıca devletin dayandığı temel felsefe ve ilkelerin öğrencilere kazandırılmasına yönelik olmalıdır.

Eğitimde öğretim programlarının içeriğinde devamlılık sağlamak esas alınmalıdır. Bu ilke, öğrenme-öğretme durumunda gerçekleştirilmesi söz konusu hedefler ve kazandırılması ön görülen davranışların sistematik analizlerine dayalı olarak tespiti ve böylece birbirini izleyen eğitim durumları arasında boşlukların ve gereksiz tekrarların önlenmesi gereğini vurgulamaktadır. Coğrafya öğretiminde programda yer alacak konuların amaca uygun olmasına dikkat edilmelidir. Konular öğrencinin zekâ, bilgi, beceri, tutum, ilgi, alışkanlık ve geçmiş yaşantılarının seviyesine uygun olmalı ve eğitim ihtiyaçlarını gidermelidir (Alkan, 1998).

1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'na göre Türk Milli Eğitiminin amaçlarından bir tanesi de; Beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan, yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler yetiştirmektir. Kuşkusuz Coğrafya dersi de bu amaçlar ışığında birey yetiştiren disiplinlerden biri olma özelliğini taşımaktadır. Nitekim Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın 14.07.2005 tarih ve 198 sayılı kararı ile kabul edilen ve 2575 sayılı Tebliğler Dergisinde yayınlanan Coğrafya Dersi Öğretim Programı'nın genel amaçları arasında; yakın çevresinden başlayarak ülkesine ve dünyaya ait mekânsal değerlere sahip çıkma bilincini geliştirmek, kalkınma süreçlerinin doğayla uyumlu kılınmasının önemini kavratmak, doğal afetler ve çevre sorunlarını değerlendirerek korunma ve önlem alma yollarına yönelik uygulamalar geliştirmek, ülkelerin oluşturdukları bölgesel ve küresel düzeyde etkin olan, çevresel, kültürel, siyasi ve ekonomik örgütlerin coğrafi açıdan uluslar arası ilişkilerdeki rolünü kavratmak, coğrafi değerlerin vatan bilincinin kazanılmasındaki önemini özümsetmek... Yer almaktadır. Yine aynı programın vizyon ve ilkeleri başlığı altında; Coğrafi bilgi ve becerileri kullanarak doğa ve insana ait değerleri geleceğe taşıma stratejileri geliştiren ve uygulayan, insan ve doğa süreçleriyle oluşan ekolojik, ekonomik, sosyal ve politik ilişkileri, dünya genelindeki insanlar, yerler ve çevrelerin birbirleriyle olan

etkileşimini anlayan, dünyanın ve insanlığın korunmasına yönelik sorumluluk duygusuna sahip, milli değerlere bağlı ve vatanını koruyan bireyler yetiştirmek sayılmaktadır.

Yukarıda saydığımız amaçlar doğrultusunda yetişen bireylerin ülke sorunlarına duyarsız kalmaları söz konusu olamaz. Böylece birey gerçek yaşamla kendi bilgileri arasında ilişki kurup karşılaştığı sorunlara farklı çözüm yolları bulabilme yeteneğine sahip olacaktır. “Mevcut Problemlerin Çözümünde Beşeri ve Ekonomik Coğrafya Müfredatının Öğretime Katkı Derecesinin Öğrenci Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi” konulu bu araştırma aynı zamanda coğrafyanın amaçlarına ulaşp ulaşmadığının da bir göstergesi olacaktır. Beşeri ve Ekonomik Coğrafya konularının (nüfus, yerleşme, sanayi, tarım, ulaşım, turizm, ticaret... vb.) bir ülkenin gelişmesindeki etkisi çok büyüktür. Bu dinamikleri doğru okumak ve toplumu bu konularda bilgilendirmek coğrafyanın en önemli görevlerindendir. Bu konularla ilgili problemlerin çözümünde coğrafyanın katkısı inkâr edilemez bir gerçektir.

Beşeri ve Ekonomik şartlar bakımından sahip olduğu potansiyeller düşünülecek olursa Türkiye; dünyanın birçok ülkesine oranla sayısız nimetlerin yer aldığı bir ülkedir. Ancak yine aynı şartlar bakımından birçok problemin de olduğu bir ülke konumundadır. İşte Beşeri ve Ekonomik Coğrafya Müfredatı ülkenin sahip olduğu değerleri öğreterek bu konularla ilgili sorunlar karşısında çözüm önerileri sunmaktadır. Gerçekten de ülkemiz çok önemli sorunlarla karşı karşıyadır. Aslında bu sorunlar sadece ülkemizin değil dünyanın da sorunlarıdır. Beşeri ve Ekonomik Coğrafya konularının ilgi alanına giren bu sorunlardan hızlı nüfus artışı bir ülkenin kaynaklarının ülke geneline eşit dağılmasını engellemektedir. Yine buna bağlı olarak istihdam en önemli sorunlardandır. Hızlı artan nüfusa iş olanakları sağlamak, onlara insanca yaşam standardını oluşturmak, sağlık, eğitim, kültürel ihtiyaçlarını gidermek özellikle gelişmemiş ya da gelişmekte olan ülkelerin ciddi sorunlarındandır. Doğduğu yerde geçinemeyen insan iş imkânlarının yoğun olduğu şehirlere göç etmekte bu da ciddi şehirleşme sorunlarına neden olmaktadır. Gecekondulaşmanın neden olduğu çarpık kentleşme, trafik, gürültü, sağlık ve eğitim imkânlarının

yetersizliğine neden olmakta bu da ülke kaynaklarının doğru kanalizasyon edilmesini engellemektedir.

Yanlış yerleşim ve yapılaşma da önemli sorunlarımızdandır. Doğal afet (Deprem, Sel, Toprak Erozyonu, Heyelan, Kütle Hareketleri...) tehlikesi olan yerlere yapılan yerleşmeler neticesinde her yıl ciddi ölçüde can kaybı yaşanmaktadır. Oysa insanlarda coğrafi bilinç gelişmiş olsa bu üzücü durumlar ya hiç yaşanmayacak, ya da minimum düzeyde kalacaktır. Tarım alanlarının yerleşime açılması neticesinde her yıl yüzlerce hektar alan işgal edilmektedir. Bu durum engellenemezse eskiden tarımsal üretimde kendine yeten bir ülke olmaktan çıkıp dışarıya bağımlı yaşamak zorunda kalınacaktır.

Orman, çayır ve mera alanlarının tahrip edilmesi toprak erozyonunu şiddetlendirmekte bu durum da verimli toprak örtüsünün aşınarak tarım alanlarının azalmasına, barajların zamanından önce dolmasına, ekolojik dengenin bozulmasına, hayvancılığın gerilemesi gibi çok önemli sorunlara neden olmaktadır. Şahin ve Sipahioğlu'na (2007) göre bir yerde erozyonun başlamasıyla birlikte; ekolojik denge bozulur, üretim düşer, zamanla kıtlık ve açlık başlar, diğer doğal afetler hızlanır ve orada yaşam imkansızlaşarak başka yerlere göç başlar.

Türkiye erozyona karşı hassas bir bölgede yer almaktadır. Bu nedenle toprakların %66'sı erozyon tehdidi altındadır ve buralarda çeşitli derecelerden erozyon görülmektedir. Bunun için ülkemizde yaşanan ve gelecekte yaşanması muhtemel olan doğal ve beşeri etkenlere bağlı olarak oluşan afetlerin en önemlilerinden birisi de toprak erozyonudur denilebilir. NASA'nın yaptığı bir araştırmaya göre önlem alınmadığı ve erozyon bu hızla devam ettiği takdirde Türkiye'nin büyük bir bölümü 55 yıl sonra çöl olacaktır (Şahin ve Sipahioğlu, 2007:410).

Heyelan, çığ, çamur akıntısı ve kaya düşmesi gibi türleri olan kütle hareketleri de ülkemizde sıklıkla görülen afetlerdendir. Bu tür afetler önemli sayıda can ve mal kaybına neden olmaktadır. Şahin ve Sipahioğlu'na (2007) göre toplum

yaşamını bu denli etkileyen kütle hareketlerinin bu kadar yaygın olarak görülmesi ve bunların sonucunda ciddi boyutlarda olumsuzlukların yaşanması şüphesiz, Türkiye'nin doğal özellikleri yanında sosyo-ekonomik yapısından da kaynaklanmaktadır. Ülkemiz yüzölçümünün büyük bir kısmı eğimli arazilerden oluşmaktadır. Heyelan oluşumu kolaylaştıran bu özellik dikkate alınmadan yapılan yerleşim alanları bir felakete davetiye çıkarmaktadır. Oysa yapılması gereken gerek alt yapı çalışmalarının, gerekse yerleşime açılacak alanların zemin etüdünün yapılarak tehlikenin önceden öngörülmesi birçok can ve mal kaybının da önüne geçecektir.

Atmosfere olması gerekenden fazla salınan sera gazları (karbondioksit, metan, su buharı...) ortalama sıcaklığı arttırdığı için Küresel Isınma denilen önemli bir sorunu oluşturmaktadırlar. Bu ve buna benzer birçok problem coğrafya derslerinde bireylere öğretilmektedir. Böylece birey coğrafya dersinden aldığı bu eğitimle üzerine düşeni yapıp çözümün bir parçası olmak için çalışacaktır. Çünkü Şahin ve Sipahioğlu'na (2007) göre küresel ısınmaya bağlı olarak görülebilecek iklim değişikliğinin önlenmesi için, hiç olmazsa insanların çeşitli faaliyetlerine bağlı olarak atmosfere verilen sera gazlarının azaltılması ve doğal çevrenin korunması gibi konular insanın elindedir.

Beşeri ve ekonomik coğrafya konuları yeni coğrafya programında da aynen korunmuştur. Doğal Sistemler, Beşeri Sistemler, Mekânsal Bir Sentez: Türkiye, Küresel Ortam: Bölgeler ve Ülkeler ile Çevre ve Toplum öğrenme alanlarından oluşan yeni coğrafya programının genel amaçları öğrenciye verilen kazanımlar ile sağlanırken beşeri ve ekonomik coğrafya müfredatının (Ek-2) amaçları ile örtüşmektedir. Şahin'e (2006) göre 2005 yılına kadar uygulanan öğretim programları ağırlıklı olarak öğretmen merkezli, öğrenciyi pasifleştiren, ezberciliğe yönlendiren yaklaşımlarla ele alınarak hazırlanmıştır. Bu yüzden yenilenen programın çağdaş, öğrenciyi aktif tutan, ezbercilikten uzaklaştıran, bilgileri kalıcı şekilde öğreten yapıcılığı ve yaratıcılığı teşvik eden bir özelliğe sahip olması gerekmektedir. Gerçekten de yeni programın amaç, vizyon ve ilkeleri kısmı incelendiğinde (Ek 2) yapılandırmacı yaklaşımın güçlü olarak teşvik edildiği görülmektedir. Geleneksel

öğretim modelinden yapılandırmacı öğrenme modeline geçilen bu program ile Turoğlu'ya (2006) göre öğrenciler, aktif olarak bilgiyi üreten, oluşturan, yorumlayan, önceki bilgilerini de kullanarak yeniden organize etme yeteneğine sahip olacaklardır.

Artvinli'ye (2007) göre coğrafya öğretim programlarının içeriğinin de, dersin öğretiminde kullanılan metotlarla birlikte olmak koşuluyla zorunlu değişim geçirmesi gerekmektedir. 2005 yılında yapılan yeni coğrafya programı bu ihtiyacın bir sonucudur aslında. Çünkü gelişen dünyanın gelişen bireylerinin ihtiyacına cevap verebilecek programların yapılması bir zorunluluk olmaktadır.

Artvinli'nin (2007) "2005 Yılı 9.Sınıf Coğrafya Öğretim Programının Öğretmenler Açısından Uygulanabilirlik Düzeyi" konulu doktora tezinde 2006 yılında 30 ilden 442 coğrafya öğretmenine uygulanan anketten elde edilen verilere göre yeni programın felsefesi ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Öğretmenlerin bu anket formundaki açık uçlu sorulara verdikleri yanıtların bazıları şunlardır: Programın avantajına ilişkin görüşler: Konular günlük hayatla ilişkilendirilmiştir. Coğrafyanın hayata uygulanabilirliğini göstermektedir. Öğretmenin kendini geliştirmesine elverişlidir. Araştırmaya teşvik edicidir. Öğrenciyi ezbercilikten uzaklaştırır. Yaparak ve yaşayarak öğrenme gerçekleşir. Programın dezavantajına ilişkin görüşler: Kazanımlar net değil ve içerik tam anlaşılmıyor. Bilgi az olduğu için ders gereksizmiş gibi algılanabilir. Öğretmen eğitimini almadığı bir yaklaşımı benimsemekte zorlanabilir. Okulların fiziki şartlarının ve araç gereçlerinin yeni programın öngördüğü etkinlikleri uygulamada yetersizdir. Programın geneli ve genel amaçları, kazanımlar, öğretme-öğrenme süreci ve ölçme değerlendirme ile ilgili görüşler: Beşeri sistemler ile ilgili konu eksikliği (özellikle nüfusla ilgili temel kavramlar) bulunmaktadır. "Mekânsal Bir Sentez: Türkiye" öğrenme alanı son konu olarak işlenmeli. Çünkü sentez yapabilmek için önce tüm konuların verilmesi gerekmektedir. Erozyon ile kütle hareketleri, kıyı şekillenmesi ve nüfus konularına ilişkin daha çok kazanımın olması gerekir.

Tomal ve Şenol'un 2007 yılında Samsunda 42 coğrafya öğretmeni üzerinde yaptıkları araştırma sonuçlarına göre; Yeni coğrafya programını öncekine oranla “daha iyi” ve “çok iyi” bulanların oranı %74'tür. Ama yeni programı öğretmene rehberlik etme bakımından çok da yeterli bulmamaktadırlar. Yeni programın içeriğinin geniş olması, sınıfların kalabalık olması, etkinlik uygulamalarını yapabilmek için fazla zamana ihtiyaç duyulması gibi nedenlerle haftalık ders saatinin yetersiz olduğunu düşünenlerin oranı %76,3'tür. Kazanımların sistematik olmaması, kazanımların açık ve anlaşılır bir dilde yazılmaması, önemli konuların tek bir kazanımla geçirilmesi ve kazanımların genel olması yeni programın uygulanmasını güçleştiren faktörler olurken; programın öğrenci merkezli oluşu, onları ezbercilikten kurtarması, etkinliklerin öğrenmeyi kolaylaştırması, güncel konulara yer verilmesi gibi önemli artıları vardır.

Yeni coğrafya programının öğrenci beklentilerini de yerine getirmesi gerekmektedir. Çünkü bir konunun anlaşılması öğrencinin o konuya ilgi duymasıyla başlar. Yeni programın öğrenci merkezli hazırlanması belki bu ihtiyacı giderecektir. Öğrenci beklentilerine ilişkin bir araştırma, Gazi Üniversitesi Yüksek Lisans öğrencisi Ceren Kurt'un “Lise öğrencilerinin Coğrafya Dersinden Beklentileri” adlı yüksek lisans tezidir. Bu araştırmadan çıkan sonuca göre genel lisede öğrenim gören öğrencilerin coğrafya dersinden beklentileri Anadolu Lisesi öğrencilerine göre daha fazladır. Yine kız öğrencilerin beklentileri erkeklere göre fazla çıkmıştır. Bu çalışmaya göre; her öğrencinin coğrafya eğitimi alması, coğrafya derslerinde sınıf içinde uygulamaya yer verilmesi, yakın çevreye gözlem gezileri düzenlenmesi, okullarda coğrafya odaları kurulması, derslerde güncel olaylara daha fazla yer verilmesi, ders işlenirken amaca uygun araç-gereç kullanılması yönünde beklentilerin yüksek olduğu görülmektedir. Yine bu araştırmanın sonuçlarına göre öğrencilerin coğrafya dersinde öğrenmeyi bekledikleri konuların içinde ilk sırayı depremler ve depremlerin insanlar üzerindeki etkilerinin öğretilmesi almaktadır.

Bu ve buna benzer öğrenci beklentilerinin bu zamana kadar karşılanamamış olmasının coğrafyanın aleyhine gelişen bir durum olarak kabul edilmesi gerekir. Elbette ki bunun tek nedeninin öğrencilerin bu derse karşı olan olumsuz tutumlarının

olduğunu söylemek yanlış olur. Gerek Türk eğitim sistemi içinde Coğrafya'nın hak ettiği yeri alamaması, gerekse Coğrafya öğretmenlerinin üzerlerine düşen görevi tam anlamıyla yerine getirememesi Coğrafyanın gelişimine engel nedenler arasında gösterilebilir. Açıkgöz'e (2005) göre öğretmenlerin çağın gerektirdiği "yaşam boyu öğrenen" insan tipini yetiştirmeleri için bile önce kendilerinin "yaşam boyu öğrenen" insanlar olmaları, yani yenilikleri izlemeleri gerekmektedir. Hatta çoğu zaman yenilikleri izlemek de yeterli olmamakta; onları özümsemek, onların uygulanması konusunda ustalaşmak ve onları sınıflarda uygulamayı alışkanlık haline getirmek gerekmektedir.

Çağdaş ve işlevsel coğrafya eğitimi ancak iyi yetişmiş öğretmenlerle olur. Onun için coğrafya öğretiminde bilgi, beceri, değer ve tutum öğretecek kişilerin nasıl yetiştirilmesi ve hangi yeterliliklere sahip olması gerektiği konusu son derece önemlidir. Çünkü "coğrafi bilinç"ın kazandırılması ancak alanında ihtisaslı coğrafya öğretmenleri ile sağlanabilir (Karabağ, 2002).

Ülkemizi tanıma ve ona sahip çıkma bilinci geliştiren Türkiye'nin Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası içinde yer alan konular ve bununla ilgili problemlerin çözümünde aynı zamanda yol gösterici konumdadır. Bu araştırma ile bu tür problemlerin farkında olma ve çözüm önerileri getirme konusunda beşeri ve ekonomik coğrafya müfredatının öğretime katkı derecesi ölçülecektir. Buna göre araştırmanın problem cümlesi şu şekildedir:

Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Mevcut Problemlerin Çözümünde Beşeri ve Ekonomik Coğrafya Müfredatının Öğretime Katkı Derecesine İlişkin Görüşleri Nelerdir?

I.2.Araştırmanın Amacı

Coğrafya dersi denilince insanların aklına genel olarak ülkelerin, şehirlerin adları, başkentler, akarsu ya da dağ isimlerinin öğretildiği bir ders gelir. Coğrafyayı istatistik bilgiler ve kuru bilgiler yığını olarak görmek ya da bir "en"ler bilimi olarak

algılamak Coğrafyanın bir bilim olma özelliğine de ters düşmektedir. Çünkü Coğrafya bir yorum ve sentez bilimidir. Şahin'e (2003) göre Coğrafya; bilgilerin bir sistematik içinde, hangi doğal ve beşeri etkenler sonucu ortaya çıktığını araştırır. Olayların gelişme durumunu, varsa insanlara yapmış olduğu olumsuz etkilerin neler olduğunu, araştırmalardan elde edilen sonuçların yorumlanarak ortaya çıkan sentez doğrultusunda insanların bu olumsuz etkilerden nasıl korunacağını, ya da daha az zarar görmesi için nelerin yapılması gerektiğini öneren bilimdir. Coğrafya'nın çeşitli konuları; iklimdeki değişimler, sera etkisi, kuraklık, çölleşme, fakirlik, yetersiz beslenme, salgın hastalıklar, toprak erozyonu, tarım alanlarının azalması, açlık, doğal afetler ve hızla tükenen doğal kaynaklar gibi dünyamızı ve dünya nüfusunun tamamını ilgilendiren fiziki ve beşeri sorunları algılama, kavrama, yorumlama ve bu sorunlara çözüm önerileri getirme imkânı sunar.

“Türkiye geçmişte olduğu gibi günümüzde de; üzerinde ve yakın çevresinde dünya güç dengesini etkileyecek tarzda, sürekli ve çok yönlü çıkar ve güç çatışmalarına sahne olan hassas bir coğrafi konuma sahip bulunmaktadır. Bu konumu ile Türkiye; Avrupa, Asya, Afrika kıtalarının düğüm noktası olarak nitelendirilen Akdeniz ve Ortadoğu'nun doğu-batı kuzey-güney yönlü asli mihverleri üzerinde bir köprü durumundadır (Güngördü, 2006).”

Gerçekten de ülkemiz sahip olduğu coğrafi konumu nedeniyle dünyanın en önemli ülkelerinden biridir. Bakü-Tiflis-Ceyhan petrol boru hattı ile Hazar Havzasının petrol varlığı ülkemiz kanalıyla dünya ile buluşmaktadır. Rusya ve İran doğalgazlarının yine ülkemiz üzerinden Avrupa'ya pazarlanması önemli projelerden biridir. Bugün Ortadoğu da devam eden savaş ülkemizi bir şekilde etkilemektedir. Birleşmiş Milletlere üye bir ülke olarak, hele ki dünyanın da en önemli askeri gücünden biri olan Türkiye'nin orta doğunun hem en istikrarlı hem de demokratik, yeraltı ve yerüstü kaynakları ile ender ülkelerden olması bağlı olunan coğrafyanın ne derece önemli olduğunu göstermektedir. Türkiye'nin jeopolitik ve jeostratejik değeri onun hassas coğrafi konumundan gelmektedir. İşte coğrafya dersi bu değerlere sahip olmanın önemini ve sorumluluğunu öğretir ve yurt sevgisini aşılar.

“Mevcut Problemlerin Çözümünde Beşeri ve Ekonomik Coğrafya Müfredatının Öğretime Katkı Derecesinin Öğrenci Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi” konulu bu araştırmanın amacı; çok çeşitli sorunlarla sürekli boğuşan ülkemizin problemlerini çözmede beşeri ve ekonomik coğrafya müfredatının öğretime katkı derecesinin araştırmaya katılan öğrenciler tarafından nasıl değerlendirildiğini tespit etmektir. Ayrıca bu çalışma ile Coğrafya bilgisine sahip olmak ne kadar önemli? Ortaöğretim öğrencileri bu sorunlarla Coğrafya arasındaki ilişkiyi kurmada ne kadar başarılı? Gibi sorulara cevap bulmak, ortaya çıkarmaktır. Bu araştırma sonunda aynı zamanda başta belirttiğimiz Coğrafya’nın Genel Amaçları’nın öğrenciler üzerindeki etkileri görülecek, böylece amaca ulaşıp ulaşılmadığı da anlaşılabacaktır. Bu araştırma ile aynı zamanda yeni coğrafya programı ile beşeri ve ekonomik coğrafya programı arasındaki ilişkide değerlendirilecektir.

Bu amaca paralel olarak da araştırmanın alt amaçları şu şekilde belirlenmiştir:

1- Araştırmaya katılan öğrencilerin Mevcut Problemlerin Çözümünde Beşeri ve Ekonomik Coğrafya Müfredatının Öğretime Katkı Derecesine İlişkin Görüşleri Cinsiyetlerine Göre Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte midir?

2- Araştırmaya katılan öğrencilerin Mevcut Problemlerin Çözümünde Beşeri ve Ekonomik Coğrafya Müfredatının Öğretime Katkı Derecesine İlişkin Görüşleri Öğrenim Gördükleri Alan Türüne Göre (Sayısal, Sözel ve Eşit Ağırlık) Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte midir?

3- Araştırmaya katılan öğrencilerin Mevcut Problemlerin Çözümünde Beşeri ve Ekonomik Coğrafya Müfredatının Öğretime Katkı Derecesine İlişkin Görüşleri Öğrenim Gördükleri Lise Türüne Göre (Genel Lise, Meslek Lisesi ve Anadolu Lisesi) Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte midir?

I.3. Araştırmanın Önemi

Coğrafi konumu nedeniyle dünyanın en önemli ülkeleri arasında yer alan Türkiye; siyasal, sosyal, ekonomik, ekolojik, askeri vb. bir çok sorunla uğraşmak zorundadır. Ülkemizi ilgilendiren her sorun aynı zamanda o ülkeyi oluşturan bireylerin de sorunudur. Bu sorunların farkında olmak ve bunlara çözüm yolu aramak da hepimizin görevi olmalıdır. Eğitim sistemimiz geniş dünya görüşüne sahip, topluma karşı sorumluluk duygusu taşıyan ve bilimsel düşünce gücüne sahip, sorunlara rasyonel çözümler getiren bireyler yetiştirmeyi amaçlamaktadır. Böylece ülkenin karşı karşıya kaldığı her türlü sorunda sorumluluk duygusu taşıyıp, çözüm önerileri geliştirebilecek yeterliliğe sahip olacaktır. Coğrafya dersi bir disiplin olarak bu amaçları taşıyan bir bilim dalıdır. Bu araştırmanın önemi Coğrafya dersinin beşeri ve ekonomik coğrafya müfredatının uygulanmasında amaçlarına ne kadar ulaşıp ulaşılmadığını görmektir. İyi bir Coğrafya eğitimi almış olan öğrenci, ülkenin karşılaştığı sorunlarda Coğrafyanın yerini ve önemini kavrayıp, sorunların çözümünde beşeri ve ekonomik coğrafya müfredatının öğretime katkı derecesine ilişkin görüşlerini ortaya koyacaklardır.

Araştırmanın bir başka önemi anket formunda yer alan 31, 32, 33 ve 34. maddelerin ortaya çıkardığı sonuçlar olacaktır. 31. maddede (Nüfusun yaş gurubu ile iş, eğitim, sağlık gibi ihtiyaçların belirlenmesinde ve geleceğe yönelik planlamanın yapılması ile ülke yönetimine katkıda bulunur.) ülke yönetiminde beşeri ve ekonomik coğrafya müfredatının önemi öğrenci görüşlerine göre ortaya konulmuştur. Nitekim Doğanay'a (1993) göre; Devlet yöneticilerinin yönetimde başarılı olmaları, ülkelerini iyi tanımalarına bağlıdır. Yöneticilerin esas görevi, sorunların çözümlerini bulmaktır. Özellikle ekonomik ve sosyal sorunlar büyük ölçüde çevre şartları ile ilgilidir.

Devletin dış politikasına yön verecek devlet yöneticilerinin, sadece ülkelerinin coğrafyasını bilmeleri yeterli değildir. Buna ek olarak, dünya coğrafyasını da iyi bilmeleri gerekir. Köklü dış ticaret ilişkileri kurmak ancak bu şekilde gerçekleşir. Dünyayı tanımayan devlet adamları, başka ülkelere karşı ülkelerini gereği gibi temsil edemezler. Ülkelerarası ticari ilişkiler, farklı mal ve ürünler

üretilmesi ve de bunların birbiri pazarlarına pazarlanması esasına dayanır. Bu farklılıkların devleti yönetenler tarafından çok iyi bilinmesi gerekir (Doğanay, 1993).

Gerçek bir yönetici; iyi bir coğrafya bilgisine sahip, doğal kaynakları en iyi bir şekilde kullanan ve işletendir. Bugün gelişmiş batı ülkeleri en küçük bir coğrafi birimden nasıl faydalanacağını bilerek kalkınma planlarını buna göre yaparak kalkınmasını sürdürmektedir (Güngördü, 2006).

Anketin 32. maddesi ile (Türkiye'nin jeopolitik ve jeostratejik önemini öğretmek, ülke savunmasında etkili olduğunu gösterir.) ülke savunmasında coğrafyanın önemi konusu öğrencilerin görüşlerine sunulmuştur. Ülkemizin bulunduğu coğrafi konum dünya güç dengesini etkileyecek nitelikte olup; Güngördü'ye (2006) göre, bütün bu coğrafi özellikler Türkiye'ye, dünya güç merkezleri ile mutlak kontrol ve elde bulundurulması gerekli bir hedef olma özelliği kazandırmaktadır.

Anketin 33. maddesi ile (Ülkemin doğal, kültürel ve sosyal güzelliklerini öğretmek yurt sevgisi aşılar ve vatandaşlık bağının güçlenmesini sağlar.) yurt sevgisi vermede ve vatandaşlık bağının güçlenmesinde coğrafyanın önemi konusu öğrencilerin görüşlerine sunulmuştur. Doğanay'a (1993) göre; vatan sevgisi duygusunun gelişip kökleşmesinde coğrafya dersi esas kaynaktır. Milli değerlerin oluşması, bir milletin varlığına, milletin varlığı ve devamlılığı ise bir yurdun varlığına bağlıdır. Vatan, coğrafyanın kendisidir. Vatan sevgisinin kaynağı coğrafya, millet sevgisinin kaynağı da, millete ait ortak dil, tarih, sanat ve edebiyat gibi kültürel değerlerdir.

Yurdumuzu bir bütün olarak bu değerleriyle birlikte yetismekte olan genç kuşaklara tanıtmazsak, onlardan vatan için ileri dönük birtakım fedakârlıklar bekleyemeyiz. Çünkü birey, iyi tanıdığı için, sevdiği bir vatan uğruna fedakârlıklara katlanır (Doğanay, 1993).

Anketin 34. maddesinde (Milli Bilincin kazandırılmasında Coğrafya eğitimine sahip olmanın önemini öğretir.) milli bilincin kazandırılmasında coğrafyanın önemi konusu öğrencilerin görüşlerine sunulmuştur. Aksoy'a (2003) göre; Türk Milli Eğitiminin gayretleri esas olarak ve tabiatıyla Türk kimliğini kazandırmaya yönelik olmuştur. Bireyin milliyet düşüncesinin veya milli kimliğinin oluşumunda en az diğer faktörler kadar-belki birinci sırada- coğrafyanın mekânın kimlik kazanmış hali olan vatan kavramının geldiğini ifade etmek gerekir. Bu nedenle, milli şuur sahibi bireylerin yetiştirilmesinde coğrafyanın öğretimi konusunda gerekli hassasiyetin gösterilmesi gerekmektedir. Bireylere verilecek sağlam ve nitelikli bir coğrafya eğitimi, vatan sevgisinin dolayısıyla milli kimliğin kazanılmasında, gelişip kökleşmesinde dün olduğu gibi gelecekte de önemini koruyacaktır.

I.4.Varsayımlar

1.Araştırma için seçilen örneklemin evreni temsil edeceği düşünülmektedir.

2.Araştırmaya katılan öğrenciler gönüllülük esasına göre belirlendiği için doğru ve samimi cevaplar vereceği düşünülmektedir.

3.Araştırmada kullanılacak anket hazırlanırken ve uygulanırken uzman kişilere kontrol ettirildiği için anketin araştırmanın amacına uygun veri sağlayacağı düşünülmektedir.

I.5. Sınırlılıklar

Bu araştırmanın sınırlılıkları aşağıdaki gibi sıralanabilir:

1.Araştırma Ankara ili Kızılcahamam ilçesinde yer alan altı orta öğretim okulunda 2006–2007 eğitim öğretim yılındaki 298 adet 11.sınıf öğrencisi ile sınırlıdır. Bu nedenle araştırma sonuçları bu öğrencilere ve benzer nitelikteki öğrencilere genellenebilir niteliktedir.

2.Bu çalışma anket sonuçlarının istatistiksel analizlere tabi tutulması ile elde edilecek sonuçlar ile sınırlı kalmıştır.

3.Analizler sadece araştırmada ele alınan bağımsız değişkenlerle sınırlıdır.

4. Bu araştırma alt problemlerde belirtilen konularla ve ankette yer alan 36 maddeyle sınırlıdır.

5. Akademisyen görüşleri Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

“Mevcut Problemlerin Çözümünde Beşeri ve Ekonomik Coğrafya Müfredatının Öğretime Katkı Derecesinin Öğrenci Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi” konulu yüksek lisans tez çalışması sırasında kullanılan terimlerle ilgili tanımlar ve açıklamalar şu şekildedir:

Afet: Toplumu sosyo-ekonomik ve kültürel yönden olumsuz etkileyen büyük can ve mal kaybına neden olan, doğal ve insan kaynaklı olayların tamamı (Şahin ve Sipahioğlu, 2007).

Beşeri Coğrafya: İnsanın yerleşmiş bulunduğu yerle ilgisini, bu yerin insan eliyle değiştirilmiş, işe yarar duruma getirilmiş olmasını, bunlarla ilgili türlü olayları inceleyen coğrafya kolu (İzbırak, 1992).

Beyin Göçü: Bir ülke nüfusunun, bilim ve sanat, meslek sahibi çalışma çağı nüfusunun daha yüksek ücret şartları nedeniyle başka ülkelere göç ederek yerleşmesi, ya da çalışma çağı enerjisini başka ülkede harcaması şeklindeki göç hareketi (Doğanay, 1994).

Biyolojik Çeşitlilik: Ekosistemlerdeki canlılar arasında görülen çeşitlilik, canlı türler bakımından zenginlik. Hem tür hem de aynı türe ait genetik çeşitlilik (Şahin ve Sipahioğlu, 2007).

Coğrafi Bilgi Sistemleri: Coğrafya ile ilgili sayısal ve sayısal olmayan verilerin çeşitli kaynaklardan toplanması, bilgisayar ortamında depolanması, işlenmesi, analiz edilmesi, çıktısının (ürünün) alınması ve sunulması fonksiyonlarını yerine getiren donanım, yazılım, coğrafi veri ve personel bileşenlerinden oluşan bütünsel işlemlere coğrafi bilgi sistemleri denir (MEB, 2005).

Coğrafya Eğitimi: Çeşitli coğrafi olayların sebep sonuç ilişkisi içerisinde yeryüzü, canlılar ve insan hayatı üzerindeki etkilerini, bu olayların dağılışlarını ve bu dağılışın nedenlerini öğretmek vb. amaçlarla verilen eğitimidir.

Coğrafya Müfredatı: 14.09.1992 tarih ve 2366 sayılı tebliğler dergisinde yayınlanan Türkiye Beşeri ve Ekonomik Coğrafya Programı ile Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 14.07.2005 tarih ve 198 sayılı kararı ile kabul edilen Coğrafya Dersi Öğretim Programı.

Çevre Sorunu: Doğal kaynakların aşırı ve yanlış kullanılması, tahrip edilmesi sonucunda çevrede dengenin olumsuz yönde bozulması ve bir takım sorunların ortaya çıkması (TDK, 2005).

Bu sorunlar Milli Eğitim Bakanlığı Coğrafya Dersi Öğretim Programı Kılavuz Kitabında (2005) şu şekilde verilmektedir:

- Toprak Kirliliği
- Hava Kirliliği
- Gürültü Kirliliği
- Küresel Isınma
- Asit Yağmurları

- Orman Tahribi
- Deniz ve Kıyı Kirliliği
- Nükleer Kirlilik
- Katı Atık Kirliliği
- Su Kirliliği
- Erozyon
- Ozon Tabakasının İncelmesi

Şahin'e (2006) göre; kılavuz kitapta eksik olarak yazılan bu çevre sorunlarına şunları da eklemek gerekir:

- Hızlı Nüfus Artışı
- Doğal Kaynakların Tükenmesi
- Çarpık Kentleşme
- Tarım Alanlarının Azalması
- Meraların Tahribi
- Orman Yangınları
- Kuraklık
- Açlık
- Çölleşme

Doğal Afet: Toplumun sosyo-ekonomik ve kültürel etkinliklerini büyük ölçüde olumsuz yönde etkileyen, önemli can ve mal kaybına neden olan, doğal etkenlere bağlı olarak oluşan doğa olayı. Doğal Afetler, ülkelerin ekonomik gelişmişlik düzeylerine göre farklı ölçüde etkili olmakta, gelişmekte olan ülkeler daha çok zarar görmektedir. Afetin türüne göre üretimde azalma, ihracatta düşme, kişi başına düşen milli gelirde azalma olmakta, bu durum ülkenin gelişmesini engellemekte, halkın refah düzeyi üzerinde olumsuz etki yapmaktadır. Bu durum fakir ülkeleri daha da fakirleştirmektedir (Şahin ve Sipahioğlu, 2007).

Şahin'e (2006) göre doğal afetlere kütle hareketlerini de (cığ, heyelan, çamur akıntısı ve kaya düşmesi...) eklemek gerekmektedir.

Ekoloji: İnsan ve diğer canlılar ile cansız varlıkların birbirleriyle ve çevreyle olan ilişkilerini inceleyen bilim (Şahin ve Sipahioğlu, 2007).

Ekonomik Coğrafya: Ekonomik olayların yeryüzünde; bir ülkede, bir bölgede dağılışını, bunlarla öteki coğrafya olaylarının karşılıklı ilgisini araştıran bir coğrafya kolu. Ekonomik coğrafyada, bir yerde oturan insanların meydana getirdiği işler, yaşadığı yerden faydalanma şekilleri, doğal yöreyi işlenmiş yöre durumuna getirme şekilleri ve dereceleri incelenir (İzbırak, 1992).

Jeopolitik: Coğrafya; ekonomi, nüfus ve vb.nin bir devletin politikası üzerindeki etkisidir. Bir devlette bir bölgede uygulanan politikayla o yerin coğrafyası arasındaki ilişki (TDK, 2005). Bir devletin, devletler grubunun veya bölgedeki devletlerin mevcut coğrafi platformunun üzerinde güç değerlendirmesini yapan, etkisi altında kaldığı o günkü dünya güç merkezini inceleyen, değerlendiren, hedefleri ve bu hedeflere ulaşmak şart ve amaçlarını araştıran ve bunları ortaya koyan bir bilimdir (Güngördü, 2006).

Je strateji: Coğrafi etmenlerin ülkelerin askeri stratejileri üzerindeki etkilerinin incelenmesidir. Diğer bir ifadeyle je strateji, yer stratejisidir.

Kazanım: Öğrenme süreci içerisinde, planlanmış ve düzenlenmiş yaşantılar sayesinde öğrencide görülmesi beklenen bilgi, beceri ve tutumlardır (MEB, 2005).

Küresel Isınma: Sera gazlarının artmasıyla daha fazla tutulan yer radyasyonu nedeniyle, dünya sıcaklığındaki görülebilecek artış (Şahin ve Sipahioğlu, 2007).

Mevcut Problem: Beşeri ve ekonomik coğrafyanın ilgi alanına giren sorunlar. Bu sorunların başlıcalarını aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür.

1. Hızlı nüfus artışının (kırsal ve kentsel olarak) olumsuz sonuçları
2. Yaşlı nüfusun ülke ekonomisi üzerindeki olumsuz etkileri
3. Ekonomik faaliyet kollarının ülke gelişimindeki önemi
4. Ülke kalkınmasında eğitimsiz nüfusun önemi
5. Ülkedeki çarpık kentleşmenin doğurduğu sorunlar
6. Ülke nüfusunun değişik nedenlerle göçe zorlanması
7. Göçün neden olduğu sorunlar (Beyin Göçü)
8. Yeryüzü şekillerinin yerleşme üzerindeki etkileri
9. Doğal afetlerin (Heyelan, Deprem, Sel, Toprak Erozyonu, Kütle Hareketleri, Çığ, Çamur Akıntısı...) yerleşme ve insan hayatı üzerindeki etkileri
10. Tarım alanlarının yerleşime açılmasının olumsuz sonuçları
11. Çayır ve Mera alanlarının tahribinin hayvancılık üzerindeki olumsuz etkileri
12. Orman tahribinin insan hayatı üzerindeki olumsuz etkileri
13. Sınırlı olan doğal kaynakların bilinçsizce kullanımının doğurduğu sonuçlar
14. Doğal ortamın insanlar tarafından bozulmasıyla ortaya çıkan çevre sorunları
15. Doğal Kaynaklar ve enerji sorunları
16. Nükleer enerji, önemi ve ortaya çıkardığı sorunlar
17. Küresel Isınmanın insan hayatı üzerindeki etkileri
18. Ulaşım sorunları
19. Ülke ticaretinin gelişimini etkileyen olumsuz faktörler
20. Ülke turizminin sorunları
21. Ülkeler arası siyasi ilişkiler
22. Eksik coğrafya bilgisinin ülke yönetimine etkisi

Milli Bilinç: Ulusça kullanılan ve hiçbir gücün etkileyemeyeceği kuvvet (TDK, 2005).

Öğrenme Alanı: Öğrencilere kazandırılacak birbiriyle ilişkili tema, kavram, beceri, anlayış, tutum ve değerlerin bir bütün olarak görülebildiği bilgi ve becerileri organize eden yapıdır. Bu yapı; Coğrafi Beceriler ve Uygulamalar, Doğal Sistemler, Beşeri Sistemler, Mekânsal Bir Sentez: Türkiye, Küresel Ortam: Bölgeler ve Ülkeler, Çevre ve Toplum öğrenme alanlarından oluşur (MEB, 2005).

I.7. İlgili Araştırmalar

“Mevcut Problemlerin Çözümünde Beşeri ve Ekonomik Coğrafya Müfredatının Öğretime Katkı Derecesinin Öğrenci Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi” isimli yüksek lisans tezinin hazırlanmasında araştırmaya kaynaklık eden eserler şu şekilde sıralanmıştır:

Artvinli (2007) “2005 Yılı 9. Sınıf Coğrafya Öğretim Programı: Öğretmenler Açısından Uygulanabilirlik Düzeyi” adlı doktora tezinde; Coğrafya Eğitimi ve Öğretim Programları, Yeni Coğrafya Programının özellikleri ve yaklaşımı, Öğrenci Merkezli Öğrenme Yaklaşımları ve Coğrafya Eğitimi, Öğretmenlerin Dokuzuncu Sınıf Coğrafya Dersi Öğretim Programının Geneli ve Genel Amaçlarının Uygulanabilirlik Düzeyine İlişkin Görüşlerine yer verilmiştir.

Doğanay (1993) “Coğrafya’da Metodoloji Genel Metodlar ve Özel Öğretim Metodları” adlı kitabında; araştırma metotları, coğrafi metodolojinin esasları, beşeri ve ekonomik coğrafya anketlerinin esasları, coğrafyada özel öğretim metotları, coğrafya öğretiminin metotları ve amaçları, coğrafya öğretiminin araç ve gereçleri, coğrafya öğretiminin planlaması, coğrafya öğretiminin temel sorunları gibi konulara açıklık getirmiştir.

Güngördü (2001) “Liselerde Coğrafya Dersi Öğretimi” adlı eserinde; Türkiye’nin beşeri ve ekonomik coğrafyası müfredatının önemini, hedef ve davranışlar, öğrenme ve öğretme etkinlikleri, yöntemler ve araç gereçler gibi konularda bilgi vermiştir.

Güngördü (2006) “Coğrafyada Öğretim Yöntemleri ve Çağdaş Öğretim Yaklaşımları. İlkeler ve Uygulamalar” adlı eserinde; dünyada ve Türkiye’de coğrafyanın önemi, coğrafyada öğretim ve yöntem, coğrafya öğretiminde konuların öğretilmesinde yapılması gerekenler, orta dereceli okullarda coğrafya öğretiminin amaçları, yurt sevgisi, yurt savunması ve ülke yönetiminde coğrafyanın önemi, eğitim programlarında coğrafya, coğrafyada öğretim ilkeleri, coğrafya öğretiminde kullanılan yöntemler, öğretim seviyesine göre coğrafya öğretimi, coğrafya öğretiminde kullanılan araç ve gereçler ile bunların nitelikleri, coğrafya öğretiminde planlama, coğrafya öğretiminin sorunları ve coğrafya dersinde kullanılan araç ve gereçler gibi konularda bilgi vermiştir.

Kurt (2002) “Lise Öğrencilerinin Coğrafya Dersinden Beklentileri” adlı yüksek lisans tez çalışmasında öğrencilerin coğrafya eğitimi alma ile ilgili beklentileri, coğrafya dersinin işlenişi ile ilgili beklentileri, coğrafya dersinin amacı ile ilgili beklentileri, öğrencilerin coğrafya dersinde öğrendikleri bilgileri günlük hayatta kullanma ile ilgili beklentileri, öğrencilerin lise birinci sınıf coğrafya dersinde öğrenmek istedikleri konular ile ilgili beklentileri araştırılmış ve araştırma sonucunda çözüm önerileri sunulmuştur.

Şahin (2003) “Türkiye’de Coğrafya Öğretimi, Sorunları ve Çözüm Önerileri” adlı eserinde coğrafya öğretiminin amaçları ve coğrafya öğreniminin gerekliliği, yanlış öğretim, Milli Eğitim Bakanlığı orta öğretim müfredat programı ile coğrafya öğretimindeki sorunlar ortaya konulmuş, sonuç ve öneriler bölümü ile coğrafya bilimine önemli katkıda bulunmuştur.

Şahin (2006) “Milli Eğitim Bakanlığınca Hazırlanan 2005 Yılı Coğrafya Dersi Öğretim Programı Hakkında Görüşler ve Öneriler” isimli makalesinde yeni coğrafya programındaki eksikliklerin, bilgi hatalarının ve yaklaşım yanlışlıklarının neler olduğunu ortaya koymuş ve bununla ilgili öneriler getirmiştir.

Tomal ve Şenol (2007) “Lise 1. Sınıf Coğrafya Öğretim Programının Öğretmenlerce Değerlendirilmesi” isimli makalesinde; Yeni Coğrafya Programı ile eski programın karşılaştırılması yapılmış, yeni programın olumlu ve olumsuz yanları vurgulanmıştır. 42 coğrafya öğretmenin katıldığı anket çalışması sonunda yapılan değerlendirmeye göre öneriler yapılmıştır.

Turoğlu (2006) “Orta Öğretim Coğrafya Müfredatında Yapılandırmacı Öğrenme” adlı makalesinde yapılandırmacı öğrenme sistemi ve orta öğretim coğrafya müfredat programı bir biri ile ilişkilendirilerek, coğrafya öğretmenlerine konu hakkında katkıda bulunulması hedeflenmiştir.

BÖLÜM II

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Bu bölümde araştırmanın modeli, araştırmanın evreni, örnekleme, verilerin toplama teknikleri ve verilerin analizinin nasıl yapıldığı açıklanmıştır.

II.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada betimsel bir araştırma yöntemi (survey) kullanılmıştır. Bu çerçevede araştırmanın birinci amacına ulaşmak için bir anket geliştirilmiş ve öğrencilerin görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmanın ikinci amacı olan akademisyen görüşleri için de bir anket geliştirilmiş ve üniversitede görevli öğretim elemanlarına uygulanmıştır. Araştırmanın anket yoluyla gerçekleştirilmesinin amacı çok sayıda öğrenci ve akademisyene ulaşmak isteği olmuştur.

II.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni 2006–2007 eğitim öğretim yılında Ankara ili Kızılcahamam ilçesindeki orta öğretim okullarının 11.sınıf öğrencileridir. Araştırmanın örneklemini ise Ankara ili Kızılcahamam ilçesinde bulunan; Kızılcahamam Anadolu Lisesi, Kızılcahamam Lisesi, Kızılcahamam Endüstri Meslek Lisesi, Kızılcahamam Sağlık Meslek Lisesi, Kızılcahamam İmam Hatip Lisesi ve Kızılcahamam Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesinde okuyan 11.sınıf öğrencileri oluşturmuştur. Örneklemdeki öğrencilerin okul ve cinsiyetlerine göre dağılımı Tablo 1’de verilmiştir.

Araştırmanın diğer amacı olan 2005 yılı yeni coğrafya programı ile eski programın karşılaştırmasını yapmak için Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesinde görevli akademisyenler araştırmanın evren ve örneklemini oluşturmuştur.

Tablo 1
Örnekleme Yeri Alan Öğrencilerin Okullara ve Cinsiyete Göre Dağılımı

Orta Öğretim Kurumu	Örnekleme Alınan Sayı (Kız)	Örnekleme Alınan Sayı (Erkek)	Genel Toplam
Kızılcahamam Anadolu Lisesi	57	40	97
Kızılcahamam Lisesi	66	36	102
Kızılcahamam Endüstri Meslek Lisesi	2	22	24
Kızılcahamam Sağlık Meslek Lisesi	15	2	17
Kızılcahamam İmam Hatip Lisesi	13	12	25
Kızılcahamam Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi	5	28	33
TOPLAM	158	140	298

II.3. Verilerin Toplanması

Araştırmada kullanmak üzere öncelikle geniş çaplı bir literatür taraması yapılmıştır. Araştırma ile ilgili olan yüksek lisans tezleri, makaleler, Milli Eğitim Bakanlığı onaylı orta öğretimde okutulan ders kitapları, Türkiye Beşeri ve Ekonomik Coğrafya Müfredat Programı, 2005 yılında kabul edilen Yeni Coğrafya Programı, coğrafya eğitimi üzerine yazılmış akademik kitaplar ve süreli yayınlar incelenmiş ve araştırmada kullanmak üzere değerlendirmeye alınmıştır.

Literatür taraması yapıldıktan sonra tez danışmanı ve uzman görüşü alınarak 39 sorudan oluşan bir ölçme aracı (anket) hazırlanmıştır. Oluşturulan anketin güvenilirliğini sınamak için farklı türdeki üç orta öğretim okulunda 76 öğrenciyi

kapsayan bir ön uygulama (pilot uygulama) yapılmıştır. Pilot uygulamada elde edilen veriler SPSS programında analize tabi tutularak güvenirlik katsayısı (Cronbach's Alpha) ,897 bulunmuş; madde toplam korelasyonu 0.30'un altında kalan üç madde anketten çıkarılarak asıl uygulamada kullanılmak üzere 36 maddeden oluşan anket son halini almıştır. 36.madde açık uçlu hazırlanarak araştırmacının eksik hazırladığı konularda öğrencilerin düşüncelerini yazarak araştırmaya yön vermelerine imkân sağlanmıştır. Ankara İl Milli Eğitim Müdürlüğünden alınan 08.05.2007 tarih ve B.08.4.MEM.4.06.00.04-312/485 sayılı izin ile anket ilgili okullara önceden haber verilerek uygulanmış, uygulama anında araştırmacı bizzat öğrencilerin başında durarak gerekli hallerde açıklama yapılmıştır.

Elde edilen verilerden sonra yapılan analiz sonucunda anketin güvenirlik katsayısı (Cronbach's Alpha) ,902 olarak bulunmuştur.

II.4. Verilerin Analizi

Yapılan analizler sonucunda ölçek farklı boyutlara ayrılmamıştır. Araştırma sonucunda ölçekten alınan toplam puanlar değerlendirmeye alınacaktır. Öğrencilerin ankete verdikleri cevaplardan elde edilen veriler SPSS (Statistical Package For The Social Sciences) istatistik programı kullanılarak analiz edilmiştir. Ankette öğrencilerin mevcut problemlerin çözümünde beşeri ve ekonomik coğrafya müfredatının ve müfredata dayalı ders kitaplarının öğretime katkı derecesine ilişkin görüşlerinin cinsiyete göre farklılığını test etmek için t-testi uygulanmıştır. Öğrencilerin mevcut problemlerin çözümünde beşeri ve ekonomik coğrafya müfredatının öğretime katkı derecesine ilişkin görüşlerinin öğrenim gördükleri alan türüne göre ve lise türüne göre farklılığını ölçmek için Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) yapılmıştır. Varyans analizi sonucunda ortaya çıkan farklılığın nereden kaynaklandığını bulmak için Scheffe testi uygulanmıştır. Öğrencilerin ankete vermiş oldukları cevapların frekans ve %'lik değeri alınmıştır. Alt amaçların sınanmasında anlamlılık düzeyi 0,05 olarak alınmıştır.

Ankette yer alan sorular 5’li likert tipi ölçeğe göre hazırlanmıştır. Ölçek; “tamamen katılıyorum”, “katılıyorum”, “kararsızım”, “katılmıyorum”, “hiç katılmıyorum” seçeneklerinden oluşmaktadır. Verilen cevaplar “tamamen katılıyorum” dan “hiç katılmıyorum” a doğru 5’ten 1’e puanlar verilerek kodlanmıştır. Aşağıdaki tablo nitelik gruplarının sınırlarını ve verilen ağırlık ölçeğini göstermektedir.

Tablo 2
Nitelik Gruplarının Sınırları ve Verilen Ağırlık Ölçeği

Verilen Ağırlık	Nitelik Grupları	Sınırı
5	Tamamen Katılıyorum	4.20–5.00
4	Katılıyorum	3.40–4.19
3	Kararsızım	2.60–3.39
2	Katılmıyorum	1.80–2.59
1	Hiç Katılmıyorum	1.00–1.79

BÖLÜM III

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde öğrencilerin sorulara verdikleri cevaplar incelenmiş ve uygun istatistiksel testler uygulanmıştır. İstatistiksel paket programlarından SPSS kullanılmıştır. İki değişkenli problemler için T testi uygulanırken üç ve üzeri değişkenli problemler için Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) uygulanmıştır. Ancak T testi ve Tek Yönlü Varyans Analiz yapılmadan değişkenlerin bu testler için uygunluğu test edilmiş ve parametrik testlerin uygun olduğu tespit edilmiştir.

İlgili değişkenler bakımından öğrencilerin mevcut problemlerin çözümünde beşeri ve ekonomik coğrafya müfredatının öğretime katkı derecesine ilişkin görüşlerine dair testler Tablo 5, Tablo 6, Tablo 7, Tablo 8, Tablo 9, Tablo 10'da sunulmuştur. Tablo 3 ve Tablo 4 ise frekans tablolarıdır.

Öğrenciler üç lise türünden ve üç farklı bölüm türünden seçilerek bu test uygulanmıştır. Bu testler sonucunda aşağıda sunulan tabloda verilen sonuçlar ışığında incelenmiştir.

III.1. Araştırmaya Katılan Öğrencilere Ait Bulgular ve Yorum

III.1.1. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyet, bölüm ve lise türlerine göre frekans ve yüzdelikleri Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3
Öğrencilerin Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı

Değişkenler	Alt Kategoriler	f	%
Cinsiyet	Kız	158	53,0
	Erkek	140	47,0
	Toplam	298	100,0
Bölüm	Sayısal	78	26,2
	Sözel	75	25,2
	Eşit Ağırlık	145	48,6
	Toplam	298	100,0
Lise Türleri	Genel Lise	102	34,2
	Meslek Lisesi	99	33,2
	Anadolu Lisesi	97	32,6
	Toplam	298	100,0

Tablo 3’de öğrencilerin demografik özelliklerine göre dağılımları verilmiştir. Dağılım incelendiğinde araştırmaya katılan deneklerin yarısından fazlasının (%53) kız olduğu, bölüm olarak grubun yaklaşık yarısının (%48,6) Eşit Ağırlık olduğu, lise türünde ise Genel Lise, Meslek Lisesi ve Anadolu Lisesinin sırasıyla %34,2 , %33,2 ve %32,6 oranında temsil edildikleri görülmektedir.

III.1.2. Problem Durumuna (Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Mevcut Problemlerin Çözümünde Beşeri ve Ekonomik Coğrafya Müfredatının Öğretime Katkı Derecesine İlişkin Görüşleri Nelerdir?) İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın problem durumuna ilişkin yapılan analizinde araştırmaya katılan öğrencilerin mevcut problemlerin çözümünde beşeri ve ekonomik coğrafya müfredatının öğretime katkı derecesine yönelik görüşleri araştırılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4
Öğrencilerin Mevcut Problemlerin Çözümünde Beşeri ve Ekonomik Coğrafya Müfredatının Öğretime Katkı Derecesine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

Anket Maddeleri	Cevap Seçenekleri										$\bar{X}$
	Hiç Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	
1. Erozyon, kuraklık, olumsuz iklim şartları, savaş ve miras yoluyla bölünen tarlaların göçe neden olduğunu öğretir.	5	1,7	18	6,0	20	6,7	139	46,6	116	38,9	4,15
2. Beyin göçünün, ülkeler arasındaki gelişmişlik farkını arttıracağını ve kalkınmayı yavaşlatacağını öğretir.	7	2,3	30	10,1	46	15,4	93	31,2	122	40,9	3,98
3. Tarımla uğraşan kırsal nüfusun kente göç etmesiyle verimli toprakların boş kalmasının doğurduğu sonuçları öğretir.	4	1,3	13	4,4	20	6,7	126	42,3	135	45,3	4,26
4. Hızlı nüfus artışının milli gelirde azalmaya ve refah seviyesinin düşmesine neden olduğu olumsuz sonuçları öğretir ve çözüm önerileri sunar.	6	2,0	23	7,7	50	16,8	119	39,9	100	33,6	3,95
5. Eğitimli nüfusun artmasının ülkenin kalkınmasında ve ekonominin ihtiyaç duyduğu insan gücünün yetiştirilmesindeki önemini öğretir.	4	1,3	16	5,4	26	8,7	92	30,9	160	53,7	4,30
6. Çalışan nüfusun çoğunluğunun tarım sektöründe istihdam edilmesinin gelişmişliği olumsuz etkilediğini öğretir.	13	4,4	53	17,8	89	29,9	95	31,9	48	16,1	3,38
7. Yaşlı nüfusun toplam nüfus içindeki payının artmasının ekonomiyi durağan hale getireceğini öğretir.	9	3,0	47	15,8	56	18,8	105	35,2	81	27,2	3,68
8. Kırsal kesimdeki nüfusun artması sonucunda kişi başına düşen toprak miktarının azalacağını böylece geçimin zorlaşacağını öğretir.	10	3,4	38	12,8	33	11,1	107	35,9	110	36,9	3,90
9. Şehirleşme sorunlarını (konut sıkıntısı, gecekondulaşma, işsizlik gibi...) öğretirerek bu sorunları aşmada çözüm önerileri sunar.	12	4,0	40	13,4	50	16,8	100	33,6	96	32,2	3,77
10. Heyelan bölgesi olmasına rağmen yerleşmeye açılan alanlarda can ve mal kayıplarının yaşanacağını öğretir.	2	0,7	15	5,0	13	4,4	99	33,2	169	56,7	4,40
11. Dağlık, engebeli ve yüksek arazilerin varlığının yerleşmeyi olumsuz etkilediğini öğretir.	6	2,0	12	4,0	23	7,7	110	37,9	144	48,3	4,27
12. Deprem tehlikesi olan yerlerdeki yerleşmelerde can ve mal kayıplarının yaşanacağını öğretir.	2	0,7	8	2,7	8	2,7	90	30,2	190	63,8	4,54

13. Ormanların önemini vurgulayarak yokluğunda hangi sorunlarla karşılaşacağımı öğretir.	5	1,7	10	3,4	11	3,7	77	25,8	198	65,4	4,50
14. Doğal kaynakların sınırlı olduğunu, bunların ülke insanlarının ortak malı sayıldığını ve bilinçsizce kullanılmaması gerektiğini öğretir.	9	3,0	17	5,7	29	9,7	91	30,5	152	51,0	4,21
15. Tarım alanlarına yerleşim birimleri ve sanayi tesisleri yapılarak kullanılmaz hale getirilmesinin yurt ve dünya için hayati önem taşıdığını öğretir.	13	4,4	29	9,7	60	20,1	106	35,6	90	30,2	3,78
16. Mera ve çayır alanlarının yok edilmesinin hayvancılığın gerilemesine, böylece gelirin azalmasına ve işsizliğe neden olduğunu öğretir.	9	3,0	20	6,7	33	11,1	123	41,3	113	37,9	4,04
17. İnsanların doğaya gereken hassasiyeti göstermediği durumlarda bitki ve hayvan türlerinin yok olacağını, böylece sayısız çevre sorunları ile karşı karşıya kalınacağını öğretir.	4	1,3	13	4,4	26	8,7	87	29,2	168	56,4	4,35
18. Göllerin ve sulak alanların kurutulmasının biyolojik çeşitliliği ve ekolojik dengeyi olumsuz etkileyeceğini öğretir.	5	1,7	10	3,7	44	14,8	113	37,9	125	41,9	4,15
19. Çevre sorunlarının yerel değil, küresel bir sorun haline geldiğini ve çözüm yollarının neler olduğunu öğretir.	17	5,7	26	8,7	65	21,8	86	28,9	104	34,9	3,79
20. Ülkemizde yük ve yolcu taşımada denizyolunun karayoluna göre daha ucuz, avantajlı ve güvenli olduğunu öğretir.	24	8,1	50	16,8	70	23,5	79	26,5	75	25,2	3,44
21. Türkiye'nin iç ve dış borçlarını kapatması için ticaret hacmini arttırması gerektiğini öğretir	27	9,1	43	14,4	63	21,1	82	27,5	83	27,9	3,51
22. Ülkemin ekonomik kalkınmasında yeraltı ve yerüstü kaynaklarından faydalanmayı öğretir.	8	2,7	14	4,7	27	9,1	108	36,2	141	47,3	4,21
23. Ülkemizde konutların ısıtılmasında jeotermal kaynakların iyi bir alternatif olduğunu öğretir.	15	5,0	14	4,7	39	13,1	117	39,3	113	37,9	4,00
24. Türkiye'deki enerji açığını kapatmak için jeotermal kaynakların devreye sokulması gerektiğini öğretir.	12	4,0	26	8,7	74	24,8	105	35,2	81	27,2	3,73
25. Enerji ve doğal kaynaklar bakımından (petrol, doğal gaz gibi...) sahip olunan potansiyelin dış politikadaki etkisini öğretir.	15	5,0	34	11,4	78	26,2	105	35,2	66	22,1	3,58

26. Nükleer Enerjinin kullanım alanları ve ortaya çıkardığı sorunlar hakkında beni bilgilendirir.	19	6,4	41	13,8	62	20,8	109	36,6	67	22,5	3,55
27. Sanayileşmenin önündeki en önemli engellerden birinin enerji sorunu olduğunu öğretir.	9	3,0	39	13,1	69	23,2	111	37,2	70	23,5	3,65
28. Tanıtım eksikliği, ulaşım imkânlarının ve konaklama tesislerinin yetersizliğinin turizmin gelişmesindeki en önemli faktörler olduğunu öğretir.	15	5,0	28	9,4	54	18,1	103	34,6	98	32,9	3,81
29. Turizmden elde edilen gelirlerin dış ticaret açığını kapatan önemli faktörlerden biri olduğunu öğretir.	9	3,0	38	12,8	48	16,1	109	36,6	94	31,5	3,81
30. Beşeri ve Ekonomik kaynaklı sorunları çözmek için dünya ülkelerinin birbirleri ile işbirliği yapmak zorunda olduklarını öğretir.	16	5,4	29	9,7	65	21,8	116	38,9	72	24,2	3,67
31. Nüfusun yaş gurubu ile iş, eğitim, sağlık gibi ihtiyaçların belirlenmesinde ve geleceğe yönelik planlamanın yapılması ile ülke yönetimine katkıda bulunur.	10	3,4	24	8,1	45	15,1	117	39,3	112	34,2	3,93
32. Türkiye'nin jeopolitik ve jeostratejik önemini öğreterek, ülke savunmasında etkili olduğunu gösterir.	11	3,7	21	7,0	70	23,5	102	34,2	94	31,5	3,83
33. Ülkemin doğal, kültürel ve sosyal güzelliklerini öğreterek yurt sevgisi aşılır ve vatandaşlık bağının güçlenmesini sağlar.	11	3,7	23	7,7	58	19,5	88	29,5	118	39,6	3,94
34. Milli Bilincin kazandırılmasında Coğrafya eğitime sahip olmanın önemini öğretir.	20	6,7	28	9,4	51	17,1	113	37,9	86	28,9	3,73
35. İnsanların yurt, millet ve dünya sorunları üzerinde duyarlı; sorunların çözümüne katkıda bulunan, bilinçli ve duyarlı yurttaş olarak yetişmesine katkıda bulunur.	16	5,4	26	8,7	55	18,5	89	29,9	112	37,6	3,86

Tablo 4, Madde 1’de “Erozyon, kuraklık, olumsuz iklim şartları, savaş ve miras yoluyla bölünen tarlaların göçe neden olduğunu öğretir.” ifadesine ilişkin görüşler analiz edildiğinde, bu ifadede araştırmaya katılan öğrencilerin %85’den fazlası “tamamen katılıyorum” ve “katılıyorum” seçeneklerini işaretlemişlerdir. Bu ifadede “katılmıyorum” ve “hiç katılmıyorum” seçeneğini işaretleyen öğrencilerin

oranı ise %8'e yakındır. Bu ifadeye ilişkin genel ortalama $\bar{X}=4,15$ (katılıyorum) düzeyinde gerçekleşmiştir. Bu genel ortalamaya göre öğrencilerin; erozyon, kuraklık, olumsuz iklim şartları, savaş ve miras yoluyla bölünen tarlaların göçe neden olduğunu beşeri ve ekonomik coğrafya müfredatının öğrettiğini düşündükleri şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 4, Madde 2'de "Beyin göçünün, ülkeler arasındaki gelişmişlik farkını arttıracak ve kalkınmayı yavaşlatacak öğretir." ifadesine ait cevaplar incelendiğinde, öğrencilerin %72,1'i "tamamen katılıyorum" ve "katılıyorum" seçeneğini işaretledikleri görülmüştür. Öğrencilerden "katılmıyorum" ve "hiç katılmıyorum" diyenlerin oranı %12,4'tür. Bu ifadeye ilişkin genel ortalama ise $\bar{X}=3,98$ (katılıyorum) düzeyinde gerçekleşmiştir. Bu bulguya göre öğrencilerin; beyin göçünün, ülkeler arasındaki gelişmişlik farkını arttıracak ve kalkınmayı yavaşlatacak beşeri ve ekonomik coğrafya müfredatının öğrettiğini düşündükleri şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 4, Madde 3'te "Tarımla uğraşan kırsal nüfusun kente göç etmesiyle verimli toprakların boş kalmasının doğurduğu sonuçları öğretir." ifadesine ilişkin görüşler analiz edildiğinde, bu ifadede araştırmaya katılan öğrencilerin %87'den fazlası "tamamen katılıyorum" ve "katılıyorum" seçeneklerini işaretlemişlerdir. Öğrencilerden "katılmıyorum" ve "hiç katılmıyorum" seçeneğini işaretleyenlerin oranı %5,7 gibi düşük bir miktarda kalmıştır. Bu ifadeye ilişkin genel ortalama $\bar{X}=4,26$ (tamamen katılıyorum) düzeyinde gerçekleşmiştir. Bu bulgu ile öğrencilerin; tarımla uğraşan kırsal nüfusun kente göç etmesiyle verimli toprakların boş kalmasının doğurduğu sonuçları beşeri ve ekonomik coğrafya müfredatının öğrettiğini düşündükleri şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 4, Madde 4'te "Hızlı nüfus artışının milli gelirde azalmaya ve refah seviyesinin düşmesine neden olduğu olumsuz sonuçları öğretir ve çözüm önerileri sunar." ifadesine ait cevaplar incelendiğinde, öğrencilerin %73,5'i "tamamen katılıyorum" ve "katılıyorum" seçeneklerini işaretlerken %5,7'si ise "katılmıyorum"

ve “hiç katılmıyorum” seçeneğini işaretlemişlerdir. Bu ifadeye ilişkin genel ortalama $\bar{X}=3,95$ (katılıyorum) düzeyinde gerçekleşmiştir. Bu genel ortalamaya göre öğrencilerin; hızlı nüfus artışının milli gelirde azalmaya ve refah seviyesinin düşmesine neden olduğu olumsuz sonuçları öğrettiği ve çözüm önerileri sunduğunu beşeri ve ekonomik coğrafya müfredatının öğrettiği şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 4, Madde 5’te “Eğitimli nüfusun artmasının ülkenin kalkınmasında ve ekonominin ihtiyaç duyduğu insan gücünün yetiştirilmesindeki önemini öğretir.” ifadesine ilişkin görüşler analiz edildiğinde, bu ifadede araştırmaya katılan öğrencilerin %84,6’sı “tamamen katılıyorum” ve “katılıyorum” seçeneklerini işaretlerken, %9,7’si ise “katılmıyorum” ve “hiç katılmıyorum” seçeneğini işaretlemişlerdir. Bu ifadeye ilişkin genel ortalama $\bar{X}=4,30$ (tamamen katılıyorum) düzeyinde gerçekleşmiştir. Buna göre beşeri ve ekonomik coğrafya müfredatının bu konunun öğretiminde yeterli olduğu söylenebilir.

Tablo 4, Madde 6’da “Çalışan nüfusun çoğunluğunun tarım sektöründe istihdam edilmesinin gelişmişliği olumsuz etkilediğini öğretir.” ifadesine ait cevaplar incelendiğinde, öğrencilerin yaklaşık yarısı (%48’i) “tamamen katılıyorum” ve “katılıyorum” seçeneklerini işaretlemişlerdir. %29,9’u ise “kararsızım” seçeneğini işaretlemeyi tercih etmişlerdir. Bu ifadeye ilişkin genel ortalama $\bar{X}=3,38$ (kararsızım) düzeyinde olup öğrencilerin çalışan nüfusun çoğunluğunun tarım sektöründe istihdam edilmesinin gelişmişliği olumsuz etkilediği konusunda kararsız kaldıkları söylenebilir.

Tablo 4, Madde 7’de “Yaşlı nüfusun toplam nüfus içindeki payının artmasının ekonomiyi durağan hale getireceğini öğretir.” ifadesine ilişkin görüşler analiz edildiğinde, bu ifadede araştırmaya katılan öğrencilerin %62,4’ü “tamamen katılıyorum” ve “katılıyorum” seçeneğini işaretlemişlerdir. %18,8’i ise “katılmıyorum” ve “hiç katılmıyorum” seçeneklerini işaretledikleri görülmüştür. İfadeye ilişkin genel ortalama $\bar{X}=3,68$ (katılıyorum) düzeyinde olup; yaşlı nüfusun

toplam nüfus içindeki payının artmasının ekonomiyi durağan hale getireceğini beşeri ve ekonomik coğrafya müfredatının öğretmede yeterli olduğu söylenebilir.

Tablo 4, Madde 8’de “ Kırsal kesimdeki nüfusun artması sonucunda kişi başına düşen toprak miktarının azalacağını böylece geçimin zorlaşacağını öğretir.” ifadesine ilişkin görüşler analiz edildiğinde, öğrencilerin %72,8’i “tamamen katılıyorum” ve “katılıyorum” seçeneklerini işaretlemişlerdir. “hiç katılmıyorum” ve “katılmıyorum” seçeneğini işaretleyenlerin oranı ise %16,2’dir. Bu ifadeye ilişkin genel ortalama $\bar{X}=3,90$ (katılıyorum) düzeyinde gerçekleşmiştir. Bu sonuca göre öğrencilerin kırsal kesimdeki nüfusun artması sonucunda kişi başına düşen toprak miktarının azalacağını böylece geçimin zorlaşacağını beşeri ve ekonomik coğrafya müfredatının öğrettiğini düşündükleri şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 4, Madde 9’da “Şehirleşme sorunlarını (konut sıkıntısı, gecekondulaşma, işsizlik gibi...) öğreterek bu sorunları aşmada çözüm önerileri sunar.” ifadesine ilişkin görüşler analiz edildiğinde, bu ifadede araştırmaya katılan öğrencilerin %65,8’i “tamamen katılıyorum” ve “katılıyorum” seçeneklerini işaretlerken, %17,4’ü ise “katılmıyorum” ve “hiç katılmıyorum” seçeneğini işaretlemeyi tercih etmişlerdir. Bu ifadeye ilişkin genel ortalama $\bar{X}=3,77$ (katılıyorum) düzeyinde olup öğrencilerin beşeri ve ekonomik coğrafya müfredatının bu konunun öğretiminde yeterli olduğunu düşündükleri söylenebilir.

Tablo 4, Madde 10’da “Heyelan bölgesi olmasına rağmen yerleşmeye açılan alanlarda can ve mal kayıplarının yaşanacağını öğretir.” ifadesine ait cevaplar incelendiğinde, öğrencilerin %89,9’u “tamamen katılıyorum” ve “katılıyorum” seçeneğini işaretlemişlerdir. Öğrencilerin sadece %5,7’si “hiç katılmıyorum” ve “katılmıyorum” seçeneklerini işaretlemeyi tercih etmişlerdir. Bu ifadeye ilişkin genel ortalama $\bar{X}=4,40$ (tamamen katılıyorum) tır. Bu bulgu ile öğrencilerin, beşeri ve ekonomik coğrafya müfredatının heyelan bölgesi olmasına rağmen yerleşmeye açılan alanlarda can ve mal kayıplarının yaşanacağını öğrettiğini düşündükleri söylenebilir.

Tablo 4, Madde 11’de “Dağlık, engebeli ve yüksek arazilerin varlığının yerleşmeyi olumsuz etkilediğini öğretir.” ifadesine ilişkin görüşler analiz edildiğinde, bu ifadede araştırmaya katılan öğrencilerin %86,2’si “tamamen katılıyorum” ve “katılıyorum” seçeneğini işaretlemişlerdir. Öğrencilerin sadece %6’sı “hiç katılmıyorum” ve “katılmıyorum” seçeneğini işaretlemeyi tercih etmişlerdir. Bu ifadeye ilişkin genel ortalama $\bar{X}=4,27$ (tamamen katılıyorum) düzeyinde olup öğrencilerin beşeri ve ekonomik coğrafya müfredatının bu konunun öğretilmesinde yeterli olduğunu düşündükleri şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 4, Madde 12’de “Deprem tehlikesi olan yerlerdeki yerleşmelerde can ve mal kayıplarının yaşanacağını öğretir.” ifadesine ait cevaplar incelendiğinde, öğrencilerin %94’ü “tamamen katılıyorum” ve “katılıyorum” seçeneğini işaretlemiş iken, %3,4’ü “hiç katılmıyorum” ve “katılmıyorum” seçeneğini işaretlemişlerdir. Bu ifadeye ilişkin genel ortalama $\bar{X}=4,54$ (tamamen katılıyorum) düzeyinde gerçekleşmiştir. Buna göre öğrencilerin, beşeri ve ekonomik coğrafya müfredatının deprem tehlikesi olan yerlerdeki yerleşmelerde can ve mal kayıplarının yaşanacağını öğrettiğine yüksek oranda katıldıkları şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 4, Madde 13’de “ Ormanların önemini vurgulayarak yokluğunda hangi sorunlarla karşılaşacağını öğretir.” ifadesine ilişkin görüşler analiz edildiğinde, bu ifadede araştırmaya katılan öğrencilerin %91,2’si “tamamen katılıyorum” ve “katılıyorum” seçeneğini işaretlemiştir. %3,7’si “kararsız” kalırken, %5,1’i ise “katılmıyorum” ve “hiç katılmıyorum” seçeneğini işaretlemeyi tercih etmişlerdir. Bu ifadeye ilişkin genel ortalama $\bar{X}=4,50$ (tamamen katılıyorum) düzeyinde olup öğrencilerin, beşeri ve ekonomik coğrafya müfredatının ormanların önemini vurgulayarak yokluğunda karşılaşılacak sorunları öğrettiğine yüksek oranda katıldıkları şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 4, Madde 14’de “Doğal kaynakların sınırlı olduğunu, bunların ülke insanların ortak malı sayıldığını ve bilinçsizce kullanılmaması gerektiğini öğretir.” ifadesine ait cevaplar incelendiğinde, öğrencilerin %81,5’inin “tamamen

katılıyorum” ve “katılıyorum” seçeneğini işaretledikleri görülmüştür. Öğrencilerin %8,7’si ise “hiç katılmıyorum” ve “katılmıyorum” seçeneğini işaretlemiştir. Bu ifadeye ilişkin genel ortalama $\bar{X}=4,21$ (tamamen katılıyorum) olarak gerçekleşmiştir. Bu bulgu ile öğrencilerin, beşeri ve ekonomik coğrafya müfredatının doğal kaynakların sınırlı olduğunu, bunların ülke insanlarının ortak malı sayıldığını ve bilinçsizce kullanılmamasının gerektiğine yüksek oranda katıldıkları şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 4, Madde 15’de “Tarım alanlarına yerleşim birimleri ve sanayi tesisleri yapılarak kullanılamaz hale getirilmesinin yurt ve dünya için hayati önem taşıdığını öğretir.” ifadesine ilişkin görüşler analiz edildiğinde, bu ifadede araştırmaya katılan öğrencilerin %65,8’inin “tamamen katılıyorum” ve “katılıyorum” seçeneğini işaretledikleri görülmüştür. Öğrencilerin %14,1’i ise “katılmıyorum” ve “hiç katılmıyorum” seçeneğini işaretlemiştir. Bu ifadeye ilişkin genel ortalama $\bar{X}=3,78$ (katılıyorum) düzeyinde gerçekleşmiştir. Buna göre öğrencilerin, beşeri ve ekonomik coğrafya müfredatının tarım alanlarına yerleşim birimleri ve sanayi tesisleri yapılarak kullanılamaz hale getirilmesinin yurt ve dünya için hayati önem taşıdığını öğrettiğini düşündükleri şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 4, Madde 16’da “Mera ve çayır alanlarının yok edilmesinin hayvancılığın gerilemesine, böylece gelirin azalmasına ve işsizliğe neden olduğunu öğretir.” ifadesine ait cevaplar incelendiğinde, öğrencilerin %79,2’si “tamamen katılıyorum” ve “katılıyorum” seçeneğini işaretlemişlerdir. Öğrencilerin %9,7’si ise “katılmıyorum” ve “hiç katılmıyorum” seçeneğini işaretlemeyi tercih etmişlerdir. Bu ifadeye ilişkin genel ortalama $\bar{X}=4,04$ (katılıyorum) düzeyinde olup, beşeri ve ekonomik coğrafya müfredatının mera ve çayır alanlarının yok edilmesinin hayvancılığın gerilemesine, böylece gelirin azalmasına ve işsizliğe neden olduğunu öğrettiği şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 4, Madde 17’de “İnsanların doğaya gereken hassasiyeti göstermediği durumlarda bitki ve hayvan türlerinin yok olacağını, böylece sayısız çevre sorunları

ile karşı karşıya kalınacağını öğretir.” ifadesine ilişkin görüşler analiz edildiğinde, bu ifadede araştırmaya katılan öğrencilerin %85,6’sı “tamamen katılıyorum” ve “katılıyorum” seçeneğini işaretlediği görülmüştür. Öğrencilerin %5,7’si ise “hiç katılmıyorum” ve “katılmıyorum” seçeneğini işaretlemeyi tercih etmişlerdir. Bu ifadeye ilişkin genel ortalama değer $\bar{X}=4,35$ (tamamen katılıyorum) olarak gerçekleşmiştir. Bu bulgu, beşeri ve ekonomik coğrafya müfredatının insanların doğaya gereken hassasiyeti göstermediği durumlarda bitki ve hayvan türlerinin yok olacağını, böylece sayısız çevre sorunları ile karşı karşıya kalınacağını öğrettiği şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 4, Madde 18’de “Göllerin ve sulak alanların kurutulmasının biyolojik çeşitliliği ve ekolojik dengeyi olumsuz etkileyeceğini öğretir.” ifadesine ait cevaplar incelendiğinde, öğrencilerin %79,8’i “Tamamen Katılıyorum” ve “katılıyorum” seçeneğini işaretlemiştir. Öğrencilerin %5,4’ü ise “katılmıyorum” ve “hiç katılmıyorum” seçeneğini işaretlemişlerdir. Bu ifadeye ilişkin genel ortalama değer $\bar{X}=4,15$ (katılıyorum) düzeyindedir. Bu bulgu öğrencilerin, beşeri ve ekonomik coğrafya müfredatının göllerin ve sulak alanların kurutulmasının biyolojik çeşitliliği ve ekolojik dengeyi olumsuz etkileyeceğini öğrettiği şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 4, Madde 19’da “Çevre sorunlarının yerel değil, küresel bir sorun haline geldiğini ve çözüm yollarının neler olduğunu öğretir.” ifadesine ilişkin görüşler analiz edildiğinde, bu ifadede araştırmaya katılan öğrencilerin %63,8’i “tamamen katılıyorum” ve “katılıyorum” seçeneğini işaretlemişlerdir. %14,4’ü ise “katılmıyorum” ve “hiç katılmıyorum” seçeneğini işaretlemeyi tercih etmişlerdir. Bu konu hakkında araştırmaya katılan öğrencilerin yaklaşık 1/5’inin kararsız olduğu görülmüştür. Bu ifadeye ilişkin genel ortalama $\bar{X}=3,79$ (katılıyorum) düzeyinde olup, beşeri ve ekonomik coğrafya müfredatının çevre sorunlarının yerel değil, küresel bir sorun haline geldiğini ve çözüm yollarının neler olduğunu öğrettiği söylenebilir.

Tablo 4, Madde 20’de “Ülkemizde yük ve yolcu taşımada denizyolunun karayoluna göre daha ucuz, avantajlı ve güvenli olduğunu öğretir.” ifadesine ait cevaplar incelendiğinde, öğrencilerin yaklaşık yarısı (%51,7) “Tamamen Katılıyorum” ve “Katılıyorum” seçeneğini işaretlemişlerdir. Yine yaklaşık ¼’ü ise “katılmıyorum” ve “hiç katılmıyorum” seçeneğini işaretlemeyi tercih etmişlerdir. Bu ifadeye ilişkin genel ortalama $\bar{X}=3,44$ (katılıyorum) düzeyinde gerçekleşmiştir. Bu bulguya göre, beşeri ve ekonomik coğrafya müfredatının bu konunun öğretiminde yeterli olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 4, Madde 21’de “Türkiye’nin iç ve dış borçlarını kapatması için ticaret hacmini arttırması gerektiğini öğretir.” ifadesine ilişkin görüşlerin dağılımı incelendiğinde, öğrencilerin %55,4’ü “tamamen katılıyorum” ve “katılıyorum” seçeneğini işaretlemişlerdir. Bunun yanında “hiç katılmıyorum” ve “katılmıyorum” seçeneğini işaretleyenlerin oranı ise %23,5’tir. Bu ifadeye ilişkin genel ortalama değer $\bar{X}=3,51$ (katılıyorum) olarak gerçekleşmiştir. Bu bulgu ile öğrencilerin beşeri ve ekonomik coğrafya müfredatının bu konunun öğretiminde yeterli olduğunu düşündükleri şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 4, Madde 22’de “Ülkemin ekonomik kalkınmasında yeraltı ve yerüstü kaynaklarından faydalanmayı öğretir.” ifadesine ilişkin görüşlerin dağılımı analiz edildiğinde, araştırmaya katılan öğrencilerin %83,5’i “tamamen katılıyorum” ve “katılıyorum” seçeneklerini işaretledikleri görülmektedir. “hiç katılmıyorum” ve “katılmıyorum” diyenlerin oranı ise %7,4’tür. Bu maddeye ilişkin genel ortalama değer $\bar{X}=4,21$ (tamamen katılıyorum) olarak gerçekleşmiştir. Bu bulgu ile öğrencilerin beşeri ve ekonomik coğrafya müfredatının ülkenin ekonomik kalkınmasında yeraltı ve yer üstü kaynaklarından faydalanmayı öğrettiğine yüksek oranda katıldıkları söylenebilir.

Tablo 4, Madde 23’de “Ülkemizde konutların ısıtılmasında jeotermal kaynakların iyi bir alternatif olduğunu öğretir.” ifadesine verilen cevapların dağılımı incelendiğinde, araştırmaya katılan öğrencilerin %77,2’si “tamamen katılıyorum” ve

“katılıyorum” seçeneklerini işaretlemişlerdir. “Hiç katılmıyorum” ve “katılmıyorum” seçeneğini ise öğrencilerin yalnızca %9,7’si işaretlemişlerdir. Bu ifadeye ilişkin genel ortalama değer $\bar{X}=4,00$ (katılıyorum) düzeyinde gerçekleşmiştir. Bu bulgu öğrencilerin beşeri ve ekonomik coğrafya müfredatının ülkemizde konutların ısıtılmasında jeotermal kaynakların iyi bir alternatif olduğunu öğrettiğine katıldıkları şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 4, Madde 24’de “Türkiye’deki enerji açığını kapatmak için jeotermal kaynakların devreye sokulması gerektiğini öğretir.” ifadesine verilen cevapların dağılımı analiz edildiğinde, öğrencilerin %62,4’ü “tamamen katılıyorum” ve “katılıyorum” seçeneklerini işaretlemişlerdir. Öğrencilerin yaklaşık 1/4’ü ise “kararsızım” seçeneğini işaretlemeyi tercih etmişlerdir. Bu ifadeye ilişkin genel ortalama değer $\bar{X}=3,73$ (katılıyorum) olarak gerçekleşmiştir. Bu bulgu öğrencilerin, beşeri ve ekonomik coğrafya müfredatının Türkiye’deki enerji açığını kapatmak için jeotermal kaynakların devreye sokulması gerektiğini öğrettiğine katıldıkları şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 4, Madde 25’de “Enerji ve doğal kaynaklar bakımından (petrol, doğal gaz gibi...) sahip olunan potansiyelin dış politikadaki etkisini öğretir.” ifadesine verilen cevapların dağılımı analiz edildiğinde, öğrencilerin %57,3’i “tamamen katılıyorum” ve “katılıyorum” seçeneklerini işaretlemişlerdir. Öğrencilerin %16,4’ü ise “katılmıyorum” ve “hiç katılmıyorum” seçeneklerini işaretlemişlerdir. Bu maddeye ilişkin genel ortalama değer $\bar{X}=3,58$ (katılıyorum) düzeyinde gerçekleşmiştir. Bu bulgu, öğrencilerin beşeri ve ekonomik coğrafya müfredatının enerji ve doğal kaynaklar bakımından sahip olunan potansiyelin dış politikadaki etkisini öğrettiğini düşündükleri şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 4, Madde 26’da “Nükleer Enerjinin kullanım alanları ve ortaya çıkardığı sorunlar hakkında beni bilgilendirir.” ifadesine ilişkin cevapların dağılımı incelendiğinde, öğrencilerin %60’a yakını “tamamen katılıyorum” ve “katılıyorum” seçeneklerini işaretlemişlerdir. “Hiç katılmıyorum” ve “katılmıyorum” seçeneklerini

işaretleyenlerin oranı %20,2'dir. Bu ifadeye ilişkin genel ortalama değer $\bar{X}=3,55$ (katılıyorum) olarak gerçekleşmiştir. Bu bulgu, öğrencilerin beşeri ve ekonomik coğrafya müfredatının nükleer enerjinin kullanım alanları ve ortaya çıkardığı sorunlar hakkında bilgilendirdiğini düşündükleri söylenebilir.

Tablo 4, Madde 27'de "Sanayileşmenin önündeki en önemli engellerden birinin enerji sorunu olduğunu öğretir." ifadesine verilen cevapların dağılımı incelendiğinde, öğrencilerin %60,7'si "tamamen katılıyorum" ve "katılıyorum" seçeneklerini işaretlemişlerdir. %16,1'i ise "hiç katılmıyorum" ve "katılmıyorum" seçeneğini işaretlemeyi tercih etmişlerdir. Bu maddeye ilişkin genel ortalama değer $\bar{X}=3,65$ (katılıyorum) düzeyinde gerçekleşmiştir. Bu sonuç ile öğrencilerin beşeri ve ekonomik coğrafya müfredatının sanayileşmenin önündeki en önemli engellerden birinin enerji sorunu olduğunu öğrettiğini düşündükleri şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 4, Madde 28'de "Tanıtım eksikliği, ulaşım imkânlarının ve konaklama tesislerinin yetersizliğinin turizmin gelişmesindeki en önemli faktörler olduğunu öğretir." ifadesine ilişkin görüşlerin dağılımı incelendiğinde, öğrencilerin %67,5'i "tamamen katılıyorum" ve "katılıyorum" seçeneklerini işaretlemişlerdir. Öğrencilerin %14,4'ü ise "hiç katılmıyorum" ve "katılmıyorum" seçeneğini işaretlemişlerdir. Bu ifadeye ilişkin genel ortalama değer $\bar{X}=3,81$ (katılıyorum) olarak gerçekleşmiştir. Bu bulgu öğrencilerin beşeri ve ekonomik coğrafya müfredatının tanıtım eksikliği, ulaşım imkânlarının ve konaklama tesislerinin yetersizliğinin turizmin gelişmesindeki en önemli faktörler olduğunu öğrettiğini düşündükleri söylenebilir.

Tablo 4, Madde 29'da "Turizmden elde edilen gelirlerin dış ticaret açığını kapatan önemli faktörlerden biri olduğunu öğretir." ifadesine ilişkin görüşlerin dağılımı incelendiğinde, öğrencilerin %68,1'i "tamamen katılıyorum" ve "katılıyorum" seçeneklerini işaretlemişlerdir. Öğrencilerin %15,8'i ise "hiç katılmıyorum" ve "katılmıyorum" seçeneklerini işaretlemişlerdir. Bu maddeye ilişkin genel ortalama değer $\bar{X}=3,81$ (katılıyorum) olarak gerçekleşmiştir. Bu bulgu

öğrencilerin beşeri ve ekonomik coğrafya müfredatının turizmden elde edilen gelirlerin dış ticaret açığını kapatan önemli faktörlerden biri olduğunu öğrettiğini düşündükleri şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 4, Madde 30'da "Beşeri ve Ekonomik kaynaklı sorunları çözmek için dünya ülkelerinin birbirleri ile işbirliği yapmak zorunda olduklarını öğretir." ifadesine ilişkin görüşlerin dağılımı incelendiğinde, öğrencilerin %63,1'i "tamamen katılıyorum" ve "katılıyorum" seçeneklerini işaretlemişlerdir. Yine öğrencilerin %15,1'i ise "hiç katılmıyorum" ve "katılmıyorum" seçeneğini işaretlemişlerdir. Bu ifadeye ilişkin genel ortalama değer $\bar{X}=3,67$ (katılıyorum) olarak gerçekleşmiştir. Bu sonuca göre öğrencilerin beşeri ve ekonomik coğrafya müfredatının beşeri ve ekonomik kaynaklı sorunları çözmek için dünya ülkelerinin birbirleri ile işbirliği yapmak zorunda olduklarını öğrettiğini düşündükleri şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 4, Madde 31'de "Nüfusun yaş gurubu ile iş, eğitim, sağlık gibi ihtiyaçların belirlenmesinde ve geleceğe yönelik planlamanın yapılması ile ülke yönetimine katkıda bulunur." ifadesine ilişkin görüşlerin dağılımı analiz edildiğinde, öğrencilerin %73,5'i "tamamen katılıyorum" ve "katılıyorum" seçeneklerini işaretlemişlerdir. Bu maddede "hiç katılmıyorum" ve "katılmıyorum" seçeneklerini işaretleyenlerin oranı %11,5'tir. Bu maddeye ilişkin genel ortalama değer $\bar{X}=3,93$ (katılıyorum) olarak gerçekleşmiştir. Bu bulguya göre, öğrencilerin beşeri ve ekonomik coğrafya müfredatının nüfusun yaş grubu ile iş, eğitim, sağlık gibi ihtiyaçların belirlenmesinde ve geleceğe yönelik planlamanın yapılması ile ülke yönetiminde katkısı olduğunu öğrettiğini düşündükleri söylenebilir.

Tablo 4, Madde 32'de "Türkiye'nin jeopolitik ve jeostratejik önemini öğreterek, ülke savunmasında etkili olduğunu gösterir." ifadesine ilişkin cevapların dağılımı analiz edildiğinde, öğrencilerin %65,7'si "tamamen katılıyorum" ve "katılıyorum" seçeneklerini işaretlemişlerdir. "Hiç katılmıyorum" ve "katılmıyorum" diyenlerin oranı ise %10,7'dir. Bu ifadeye ilişkin genel ortalamanın $\bar{X}=3,83$ (katılıyorum) olduğu göz önüne alınırsa öğrencilerin beşeri ve ekonomik coğrafya

müfredatının Türkiye'nin jeopolitik ve jeostratejik önemini öğretmek ülke savunmasında etkili olduğunu öğrettiğini düşündükleri şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 4, Madde 33'de "Ülkemin doğal, kültürel ve sosyal güzelliklerini öğretmek yurt sevgisi aşılabilir ve vatandaşlık bağının güçlenmesini sağlar." ifadesine ilişkin görüşlerin dağılımı incelendiğinde, öğrencilerin yaklaşık 3/4'ü "tamamen katılıyorum" ve "katılıyorum" seçeneklerini işaretlemişlerdir. %11,4'ü ise "hiç katılmıyorum" ve "katılmıyorum" seçeneklerini işaretlemeyi tercih etmişlerdir. Bu maddeye ilişkin genel ortalama değeri $\bar{X}=3,94$ (katılıyorum) olarak gerçekleştiğine bakılırsa, beşeri ve ekonomik coğrafya müfredatının ülkenin doğal, kültürel ve sosyal güzelliklerini öğretmek yurt sevgisini aşıladığını ve vatandaşlık bağının güçlenmesini sağladığını öğrettiğini düşündükleri söylenebilir.

Tablo 4, Madde 34'de "Milli Bilincin kazandırılmasında Coğrafya eğitime sahip olmanın önemini öğretir." ifadesine ilişkin görüşlerin dağılımı incelendiğinde, öğrencilerin %66,8'i "tamamen katılıyorum" ve "katılıyorum" seçeneğini işaretlerken; %16,1'i "hiç katılmıyorum" ve "katılmıyorum" seçeneğini işaretlemeyi tercih etmişlerdir. Bu ifadeye ilişkin genel ortalama değeri $\bar{X}=3,73$ (katılıyorum) olarak gerçekleşmiştir. Bu bulgu, öğrencilerin beşeri ve ekonomik coğrafya müfredatının milli bilincin kazandırılmasında coğrafya eğitime sahip olmanın önemini öğrettiğini düşündükleri şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 4, Madde 35'de "İnsanların yurt, millet ve dünya sorunları üzerinde duyarlı; sorunların çözümüne katkıda bulunan, bilinçli ve duyarlı yurttaş olarak yetişmesine katkıda bulunur." ifadesine ilişkin görüşlerin dağılımı incelendiğinde, öğrencilerin %67,5'i "tamamen katılıyorum" ve "katılıyorum" seçeneklerini işaretlemişlerdir. "Hiç katılmıyorum" ve "katılmıyorum" diyenlerin oranı ise %14,1'dir. Bu ifadeye ilişkin genel ortalama değeri $\bar{X}=3,86$ (katılıyorum) olarak gerçekleştiği göz önüne alınırsa, öğrencilerin beşeri ve ekonomik coğrafya müfredatının insanların yurt, millet ve dünya sorunları üzerinde duyarlı; sorunların

çözümüne katkıda bulunan, bilinçli ve duyarlı yurttaş olarak yetişmesine katkıda bulunur ifadesine katıldıkları söylenebilir.

III.1.3. Birinci Alt Amaca (Araştırmaya katılan öğrencilerin Mevcut Problemlerin Çözümünde Beşeri ve Ekonomik Coğrafya Müfredatının Öğretime Katkı Derecesine İlişkin Görüşleri Cinsiyetlerine Göre Anlamli Bir Farklılık Göstermekte midir?) İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın birinci alt amacının analizinde araştırmaya katılan öğrencilerin mevcut problemlerin çözümünde beşeri ve ekonomik coğrafya müfredatının ve müfredata dayalı ders kitaplarının öğretime katkı derecesine ilişkin görüşlerinin cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığı araştırılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 5’de verilmiştir.

Tablo 5
Öğrencilerin Mevcut Problemlerin Çözümünde Beşeri ve Ekonomik Coğrafya Müfredatının Öğretime Katkı Derecesine İlişkin Görüşlerinin Cinsiyete Göre Farklılığı için t-Testi Sonuçları

Değişken	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	S	sd	T	P
CİNSİYET	Kız	158	3,90	0,51	296	-1,059	,290
	Erkek	140	3,96	0,51			

Tablo 5’teki analiz sonuçlarına göre araştırmaya katılan öğrencilerin mevcut problemlerin çözümünde beşeri ve ekonomik coğrafya müfredatının öğretime katkı derecesine ilişkin görüşleri cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir. [$t_{(296)} = -1,059$; $p > 0,05$]

III.1.4. İkinci Alt Amaca (Araştırmaya katılan öğrencilerin Mevcut Problemlerin Çözümünde Beşeri ve Ekonomik Coğrafya Müfredatının Öğretime Katkı Derecesine İlişkin Görüşleri Öğrenim Gördükleri Alan Türüne Göre Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte midir?) İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın ikinci alt amacının analizinde araştırmaya katılan öğrencilerin mevcut problemlerin çözümünde beşeri ve ekonomik coğrafya müfredatının öğretime katkı derecesine ilişkin görüşlerinin öğrenim gördükleri alan türüne göre farklılaşıp farklılaşmadığı araştırılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6
Öğrencilerin Mevcut Problemlerin Çözümünde Beşeri ve Ekonomik Coğrafya Müfredatının Öğretime Katkı Derecesine İlişkin Görüşlerinin Öğrenim Gördükleri Alan Türüne Göre Farklılığı İçin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	P
Gruplar arası	0,098	2	0,049	,189	,828
Gruplar içi	76,387	295	0,259		
Toplam	76,485	297			

Tablo 6’ya göre mevcut problemlerin çözümünde beşeri ve ekonomik coğrafya müfredatının öğretime katkı derecesine ilişkin görüşlerin öğrencilerin öğrenim gördükleri alan türüne göre anlamlı bir farklılık bulunamamıştır [$F_{(2-295)} = 0,189$; $p > 0,05$]. Bu sonuçlar doğrultusunda mevcut problemlerin çözümünde beşeri ve ekonomik coğrafya müfredatının öğretime katkı derecesine ilişkin görüşlerin öğrenim gördükleri alan türüne göre değişmediği saptanmıştır.

Aşağıdaki Tablo 7’de ise öğrencilerin öğrenim gördükleri alan türüne ilişkin betimsel veriler verilmiştir.

Tablo 7
Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Alan Türüne İlişkin Betimsel Veriler
(Descriptive Tablosu)

Alan Türü	Sıra	N	$\bar{X}$	S
Sayısal	1	78	3,92	0,49
Sözel	2	75	3,96	0,46
Eşit Ağırlık	3	145	3,92	0,54
	Toplam	298		

Tablo 7’ye göre Sayısal ve Eşit Ağırlık türü öğrencilerin puan ortalamaları ($\bar{X}=3,92$) eşit olurken; Sözel bölümü öğrencilerinin puan ortalaması ($\bar{X}=3,96$) daha yüksek düzeyde gerçekleşmiştir.

III.1.5. Üçüncü Alt Amaca (Araştırmaya katılan öğrencilerin Mevcut Problemlerin Çözümünde Beşeri ve Ekonomik Coğrafya Müfredatının Öğretime Katkı Derecesine İlişkin Görüşleri Öğrenim Gördükleri Lise Türüne Göre Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte midir?) İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın üçüncü alt amacının analizinde araştırmaya katılan öğrencilerin mevcut problemlerin çözümünde beşeri ve ekonomik coğrafya müfredatının öğretime katkı derecesine ilişkin görüşlerinin öğrenim gördükleri lise türüne göre farklılaşıp farklılaşmadığı araştırılmıştır. Yapılan tek yönlü varyans analiz sonuçları Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8
Öğrencilerin Mevcut Problemlerin Çözümünde Beşeri ve Ekonomik Coğrafya
Müfredatının Öğretime Katkı Derecesine İlişkin Görüşlerinin Öğrenim
Gördükleri Lise Türüne Göre Farklılığı İçin Tek Yönlü Varyans Analizi
(ANOVA) Sonuçları

Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	P	Scheffe
Liseler arası	1,935	2	0,967	3,828	,023	1-3
Liseler içi	74,551	295	0,253			
Toplam	76,486	297				

Tablo 8'e göre mevcut problemlerin çözümünde beşeri ve ekonomik coğrafya müfredatının öğretime katkı derecesine ilişkin görüşlerinin öğrencilerin öğrenim gördükleri lise türlerine göre anlamlı bir farklılık bulunmuştur [$F_{(2-295)} = 3,828$; $p < 0,05$]. Başka bir ifade ile öğrencilerin mevcut problemlerin çözümünde beşeri ve ekonomik coğrafya müfredatının öğretime katkı derecesine ilişkin görüşleri öğrenim gördükleri lise türüne bağlı olarak anlamlı bir şekilde değişmektedir. Anlamlı farkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Scheffe çoklu karşılaştırma testi yapılmıştır. Aşağıdaki Tablo 9 yapılan scheffe testinin analiz sonuçlarını göstermektedir.

Tablo 9
Lise Türüne Göre Scheffe Tablosu

(I) LİSE	(J) LİSE	ORTALAMA FARKI (I-J)	S	P
Genel	Meslek	0,1256	0,071	0,210
	Anadolu	0,1940*	0,071	0,026
Meslek	Genel	-0,1256	0,071	0,210
	Anadolu	0,0684	0,072	0,636
Anadolu	Genel	-0,1940*	0,071	0,026
	Meslek	-0,0684	0,072	0,636

* : P<.05

Tablo 9'a göre genel lise ile meslek lisesinin karşılaştırılmasında kullanılan scheffe testinde p değeri 0,210 olarak bulunmuş olup $\alpha=0,05$ değerinden büyük olduğu görülmüştür. Bu saptamanın ardından genel lise ile meslek lisesi arasında mevcut problemlerin çözümünde beşeri ve ekonomik coğrafya müfredatının öğretime katkı derecesine ilişkin görüşlerin anlamlı olarak farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Aynı durumun Anadolu Lisesi ile meslek lisesi içinde geçerli olduğu görülürken ($p=0,636 > \alpha=0,05$); genel lise ile Anadolu lisesi arasında genel lise lehine anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür ($p=0,026 < \alpha=0,05$). Bu durum genel lise öğrencilerinin mevcut problemlerin çözümünde beşeri ve ekonomik coğrafya müfredatının öğretime katkı derecesinin daha yüksek olduğuna inandıkları şeklinde yorumlanabilir.

Aşağıdaki Tablo 10'da Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Lise Türüne İlişkin Betimsel Veriler (Descriptive Tablosu) verilmiştir.

Tablo 10
Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Lise Türüne İlişkin Betimsel Veriler
(Descriptive Tablosu)

Lise Türü	Sıra	N	$\bar{X}$	S
Genel Lise	1	102	4,04	0,46
Meslek Lisesi	2	99	3,84	0,58
Anadolu Lisesi	3	97	3,91	0,45
Toplam		298		

Tablo 10’a göre; genel lise öğrencilerinin mevcut problemlerin çözümünde beşeri ve ekonomik coğrafya müfredatının öğretime katkı derecesine ilişkin görüşleri diğer lise türlerine göre daha olumlu iken meslek lisesi öğrencilerinin ise diğer iki lise türüne göre daha olumsuz tutum sergiledikleri görülmüştür.

Tablo 10’da Genel lise öğrencileri için test ortalama 4,04 ve standart sapma 0,46 olarak oluşmuştur. Meslek lisesi için bu değerler 3,84 ile 0,58 iken Anadolu Lisesi için 3,91 ile 0,45 olduğu görülmüştür.

III.2. Araştırmaya Katılan Akademisyenlere İlişkin Bulgular ve Yorum

III.2.1. Araştırmaya Katılan Akademisyenlerin Yeni Coğrafya Programının Eski Program İle Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular ve Yorum

2005 yılında yenilenen coğrafya programının eski program ile karşılaştırılması ile elde edilen bulgular Tablo 11’de gösterilmiştir.

Tablo 11
Akademisyenlerin Yeni Coğrafya Programı İle Eski Programı
Karşılaştırmalarına Yönelik Dağılımı

	f	%
Çok İyi	2	25
İyi	3	37,5
Farkı Yok	-	-
Kötü	3	37,5
Çok Kötü	-	-

Tablo 11’e göre Yeni Coğrafya Programını “çok iyi” ve “iyi” bulanların oranı %62,5’tir. “Kötü” bulanların oranı ise %37,5’tir. Bu bulguya göre araştırmaya katılan akademisyenlerin %62,5’inin yeni program hakkındaki görüşlerinin olumlu olduğu şeklinde yorumlanabilir.

III.2.2. Araştırmaya Katılan Akademisyenlerin Yeni Coğrafya Programına İlişkin Görüşlerine Yönelik Bulgular ve Yorum

Araştırmaya katılan üniversite öğretim üyelerinin 2005 yılında yenilenen yeni coğrafya programına ilişkin görüşleri Tablo 12’de verilmiştir.

Tablo 12
Akademisyenlerin 2005 Yılında Yenilenen Coğrafya Programına İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

Anket Maddeleri	Cevap Seçenekleri										$\bar{X}$
	Hiç Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	
1-) Yeni Coğrafya Programı Öğretim ilkelerine uygun olarak hazırlanmıştır.	-	-	3	37,5	-	-	3	37,5	2	25,0	3,50
2-) Yeni Coğrafya Programının Genel Amaçları Ulaşılabilir Özelliğe sahiptir	-	-	2	25,0	1	12,5	3	37,5	2	25,0	3,62
3-) Yeni Coğrafya programının genel amaçları Türk Milli Eğitiminin genel amaçlarını gerçekleştirebilecek özelliğe sahiptir.	-	-	2	25,0	1	12,5	3	37,5	2	25,0	3,62
4-) Yeni Coğrafya Programının Genel Amaçları programda öğrencilere kazandırılması öngörülen kazanımlarla tutarlıdır.	1	12,5	3	37,5	1	12,5	1	12,5	2	25,0	3,00
5-) Yeni Coğrafya Programı öğrencilere coğrafi sorgulama becerisi kazandırır.	-	-	1	12,5	3	37,5	2	25,0	2	25,0	3,62
6-) Yeni Coğrafya Programının Beşeri ve Ekonomik Coğrafya konularının içeriği öğrencilerin seviyelerine, ilgi ve ihtiyaçlarına uygun olarak düzenlenmiştir.	1	12,5	2	25,0	1	12,5	2	25,0	2	25,0	3,25
7-) Yeni Coğrafya Programındaki Beşeri ve Ekonomik Coğrafya konuları öğrenciye eksiksiz verilmektedir.	-	-	5	62,5	1	12,5	1	12,5	1	12,5	2,75
8-) Yeni Coğrafya Programında Beşeri ve Ekonomik Coğrafya kazanımları yeterlidir.	-	-	4	50,0	1	12,5	1	12,5	2	25,0	3,12
9-) Yeni Coğrafya Programının Beşeri ve Ekonomik coğrafya konularına ait okul dışı ve sınıf içi etkinlik örnekleri konunun öğretiminde yeterlidir.	-	-	4	50,0	1	12,5	2	25,0	1	12,5	3,00

10-) Yeni Coğrafya Programında Beşeri ve Ekonomik Coğrafya konularına ilişkin kazanımlar temel coğrafi becerileri (coğrafi bilinç) kazandırabilir özelliğe sahiptir.	-	-	3	37,5	1	12,5	2	25,0	2	25,0	3,37
11-) Yeni Coğrafya Programındaki Beşeri ve Ekonomik Coğrafya konuları içerik olarak düşünüldüğünde ana ve alt konu başlıklarının verilmemiş olması bir problemdir.	2	25,0	2	25,0	1	12,5	2	25,0	1	12,5	2,75
12-) Yeni Coğrafya Programında Beşeri Sistemler öğrenme alanında yer alan Beşeri ve Ekonomik Coğrafya konularının ilgi alanına giren sorunların çözümünde verilen bilgi ve çözüm önerileri yeterlidir.	-	-	4	50,0	2	25,0	-	-	2	25,0	3,00
13- Yeni Coğrafya Programında Beşeri ve Ekonomik Coğrafya konularına ilişkin kazanımlar Coğrafi Bilgi Sistemlerini (CBS) kullanmaya yeterlidir.	2	25,0	2	25,0	1	12,5	2	25,0	1	12,5	2,75
14-) Yeni Coğrafya Programında Beşeri ve Ekonomik Coğrafya konuları günlük hayatta işe yarayacak bilgileri içermektedir.	-	-	3	37,5	-	-	3	37,5	2	25,0	3,50
15-) Yeni Coğrafya Programında eski programa göre çevre sorunlarına ilişkin konulara yeterince yer verilmektedir.	-	-	1	12,5	2	25,0	3	37,5	2	25,0	3,75

Tablo 12, Madde 1’de “Yeni Coğrafya Programı Öğretim ilkelerine uygun olarak hazırlanmıştır.” İfadesine ilişkin görüşler analiz edildiğinde, bu ifadede araştırmaya katılan akademisyenlerin %37,5’i “katılmıyorum”, yine %37,5’i “katılıyorum” seçeneklerini işaretlemişlerdir. Bu ifadede “hiç katılmıyorum” ve “kararsızım” seçeneğini işaretleyen olmamıştır. Bu ifadeye ilişkin genel ortalama $\bar{X}=3,50$ (Katılıyorum) düzeyinde gerçekleşmiştir. Bu genel ortalamaya göre akademisyenlerin Yeni Coğrafya Programının öğretim ilkelerine uygun olarak hazırlandığını düşündükleri şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 12, Madde 2’de “Yeni Coğrafya Programının Genel Amaçları Ulaşılabilir Özelliğe sahiptir.” İfadesine ait cevaplar incelendiğinde,

akademisyenlerin %62,5'inin “katılıyorum” ve “tamamen katılıyorum” seçeneğini işaretledikleri görülmüştür. Araştırmaya katılan akademisyenlerden “hiç katılmıyorum” seçeneğini işaretleyen olmamıştır. Bu ifadeye ilişkin genel ortalama $\bar{X} = 3,62$ (katılıyorum) düzeyinde gerçekleşmiştir. Bu bulguya göre akademisyenlerin Yeni Coğrafya Programının genel amaçlarının ulaşılabilir özelliğe sahip olduğunu düşündükleri şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 12, Madde 3'te “Yeni Coğrafya Programının genel amaçları Türk Milli Eğitiminin genel amaçlarını gerçekleştirebilecek özelliğe sahiptir.” ifadesine ilişkin görüşler analiz edildiğinde, akademisyenlerin %62,5'i “katılıyorum” ve “tamamen katılıyorum” seçeneğini işaretledikleri görülmüştür. “hiç katılmıyorum” seçeneğini işaretleyen ise olmamıştır. Bu ifadeye ilişkin genel ortalama $\bar{X} = 3,62$ (katılıyorum) düzeyinde gerçekleşmiştir. Bu bulguya göre akademisyenlerin Yeni Coğrafya Programının genel amaçlarının Türk Milli Eğitiminin genel amaçlarını gerçekleştirebilecek özelliğe sahip olduğuna inandıkları şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 12, Madde 4'te “Yeni Coğrafya Programının Genel Amaçları programda öğrencilere kazandırılması öngörülen kazanımlarla tutarlıdır.” ifadesine ait cevaplar incelendiğinde akademisyenlerin yarısı (%50) “hiç katılmıyorum” ve “katılmıyorum” seçeneğini işaretlemişlerdir. %25'i de “katılıyorum” ve “tamamen katılıyorum” seçeneğini işaretlemişlerdir. Bu ifadeye ilişkin genel ortalama $\bar{X} = 3,00$ (kararsızım) düzeyinde gerçekleşmiştir. Bu bulguya göre akademisyenlerin Yeni Coğrafya Programının genel amaçları programda öğrencilere kazandırılması öngörülen kazanımlarla tutarlı olup olmadıkları konusunda kesin bir kanaate sahip olmadıkları şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 12, Madde 5'te “Yeni Coğrafya Programı öğrencilere coğrafi sorgulama becerisi kazandırır.” ifadesine ilişkin görüşler analiz edildiğinde akademisyenlerin %50'si “katılıyorum” ve “tamamen katılıyorum” seçeneklerini işaretlemişlerdir. Akademisyenlerden “hiç katılmıyorum” seçeneğini işaretleyen olmamıştır. Bu ifadeye ilişkin genel ortalama $\bar{X} = 3,62$ (katılıyorum) düzeyinde

gerçekleşmiştir. Bu genel ortalamaya göre akademisyenlerin yeni coğrafya programının öğrencilere coğrafi sorgulama becerisi kazandırdığını düşündükleri şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 12, Madde 6'da "Yeni Coğrafya Programının Beşeri ve Ekonomik Coğrafya konularının içeriği öğrencilerin seviyelerine, ilgi ve ihtiyaçlarına uygun olarak düzenlenmiştir." İfadesine ait cevaplar incelendiğinde araştırmaya katılan akademisyenlerin yarısı (%50) "katılıyorum" ve "tamamen katılıyorum" seçeneğini işaretlemişlerdir. %37,5'i de "hiç katılmıyorum" ve "katılmıyorum" seçeneğini işaretlemişlerdir. Bu ifadeye ilişkin genel ortalama ise $\bar{X}=3,25$ (kararsızım) düzeyinde gerçekleşmiştir. Buna göre akademisyenlerin yeni coğrafya programının beşeri ve ekonomik coğrafya konularının içeriğinin öğrencilerin seviyesine, ilgi ve ihtiyaçlarına uygun olarak düzenlendiği konusunda kesin bir kanaate sahip olmadıkları söylenebilir.

Tablo 12, Madde 7'de "Yeni Coğrafya Programındaki Beşeri ve Ekonomik Coğrafya konuları öğrenciye eksiksiz verilmektedir." İfadesine ait cevaplar analiz edildiğinde akademisyenlerin %62,5'i "katılmıyorum" seçeneğini işaretlemeyi tercih etmişlerdir. "hiç katılmıyorum" seçeneğini işaretleyen olmamıştır. Bu ifadeye ilişkin genel ortalama $\bar{X}=2,75$ (kararsızım) düzeyinde gerçekleşmiştir. Bu genel ortalamaya göre akademisyenlerin yeni coğrafya programındaki beşeri ve ekonomik coğrafya konularının öğrencilere eksiksiz verildiği konusunda kararsız kaldıkları söylenebilir.

Tablo 12, Madde 8'de "Yeni Coğrafya Programında Beşeri ve Ekonomik Coğrafya kazanımları yeterlidir." İfadesine ilişkin cevaplar incelendiğinde, akademisyenlerin %50'si "katılmıyorum" seçeneğini işaretlemeyi tercih ederlerken, "hiç katılmıyorum" seçeneğini işaretleyen olmamıştır. %37,5'i de "katılıyorum" ve "tamamen katılıyorum" seçeneğini işaretlemişlerdir. Bu ifadeye ilişkin genel ortalama $\bar{X}=3,12$ (kararsızım) düzeyinde gerçekleşmiştir. Bu bulguya göre araştırmaya katılan akademisyenlerin yeni coğrafya programında beşeri ve ekonomik

coğrafya kazanımlarının yeterli olup olmadığı konusunda kararsız kaldıkları söylenebilir.

Tablo 12, Madde 9’da “Yeni Coğrafya Programının Beşeri ve Ekonomik Coğrafya konularına ait okul dışı ve sınıf içi etkinlik örnekleri konunun öğretiminde yeterlidir.” İfadesine ilişkin görüşler analiz edildiğinde, araştırmaya katılan akademisyenlerin %50’si “katılmıyorum” seçeneğini işaretlemeyi tercih etmişlerdir. “hiç katılmıyorum” seçeneğini işaretleyen olmamıştır. %37,5’i de “katılıyorum” ve “tamamen katılıyorum” seçeneğini işaretlemişlerdir. Bu ifadeye ilişkin genel ortalama $\bar{X}=3,00$ (kararsızım) düzeyinde olup, akademisyenlerin yeni coğrafya programının beşeri ve ekonomik coğrafya konularına ait okul dışı ve sınıf içi etkinlik örneklerinin konunun öğretiminde yeterli olduğu konusunda kesin bir kanaate sahip olmadıkları söylenebilir.

Tablo 12, Madde 10’da “Yeni Coğrafya Programında Beşeri ve Ekonomik Coğrafya konularına ilişkin kazanımlar temel coğrafi becerileri (coğrafi bilinç) kazandırabilir özelliğe sahiptir.” İfadesine ilişkin cevaplar incelendiğinde araştırmaya katılan akademisyenlerin yarısı (%50) “katılıyorum” ve “tamamen katılıyorum” seçeneğini işaretlemişlerdir. %37,5’i “katılmıyorum” seçeneğini işaretlerken, “hiç katılmıyorum” seçeneğini işaretleyen olmamıştır. Bu ifadeye ilişkin genel ortalama $\bar{X}=3,37$ (kararsızım) düzeyinde gerçekleşmiş olup, akademisyenlerin yeni coğrafya programında beşeri ve ekonomik coğrafya konularına ilişkin kazanımların temel coğrafi becerileri kazandırabilir özelliğe sahip olması konusunda kararsız kaldıkları şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 12, Madde 11’de “Yeni Coğrafya Programındaki Beşeri ve Ekonomik Coğrafya konuları içerik olarak düşünüldüğünde ana ve alt konu başlıklarının verilmemiş olması bir problemidir.” İfadesine ilişkin görüşler analiz edildiğinde, araştırmaya katılan akademisyenlerin %50’si “hiç katılmıyorum” ve “katılmıyorum” seçeneğini işaretlemeyi tercih ederlerken, %37,5’i “katılıyorum” ve “tamamen katılıyorum” seçeneğini işaretlemişlerdir. Bu ifadeye ilişkin genel ortalama $\bar{X}=2,75$

(kararsızım) düzeyinde gerçekleşmiştir. Bu bulguya göre akademisyenlerin yeni coğrafya programındaki beşeri ve ekonomik coğrafya konuları içerik olarak düşünüldüğünde ana ve alt konu başlıklarının verilmemiş olmasının bir problem olup olmadığı konusunda kesin bir kanaate sahip olmadıkları şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 12, Madde 12’de “Yeni Coğrafya Programında Beşeri Sistemler öğrenme alanında yer alan Beşeri ve Ekonomik Coğrafya konularının ilgi alanına giren sorunların çözümünde verilen bilgi ve çözüm önerileri yeterlidir.” İfadesine ait cevaplar incelendiğinde, akademisyenlerin %50’si “katılmıyorum” seçeneğini işaretlerken; %25’i “kararsızım” seçeneğini işaretlemeyi tercih etmişlerdir. “hiç katılmıyorum” ve “katılıyorum” seçeneğini ise hiç kimse işaretlememiştir. Bu ifadeye ilişkin genel ortalama $\bar{X}=3,00$ (kararsızım) düzeyinde gerçekleşmiştir. Bu genel ortalamaya göre akademisyenlerin yeni coğrafya programında beşeri sistemler öğrenme alanında yer alan beşeri ve ekonomik coğrafya konularının ilgi alanına giren sorunların çözümünde verilen bilgi ve çözüm önerilerinin yeterli olup olmadığı konusunda kararsız kaldıkları söylenebilir.

Tablo 12, Madde 13’te “Yeni Coğrafya Programında Beşeri ve Ekonomik Coğrafya konularına ilişkin kazanımlar Coğrafi Bilgi Sistemlerini (CBS) kullanmaya yeterlidir.” İfadesine ilişkin görüşler analiz edildiğinde, araştırmaya katılan akademisyenlerin %50’si “hiç katılmıyorum” ve “katılmıyorum” seçeneğini işaretlerken, %37,5’i “katılıyorum” ve “tamamen katılıyorum” seçeneğini işaretlemeyi tercih etmişlerdir. Bu ifadeye ilişkin genel ortalama $\bar{X}=2,75$ (kararsızım) düzeyinde gerçekleşmiştir. Bu bulguya göre akademisyenlerin yeni coğrafya programında beşeri ve ekonomik coğrafya konularına ilişkin kazanımların coğrafi bilgi sistemlerini kullanmaya yeterli olup olmadığı konusunda yeterli kanaate sahip olmadıkları şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 12, Madde 14’te “Yeni Coğrafya Programında Beşeri ve Ekonomik Coğrafya konuları günlük hayatta işe yarayacak bilgileri içermektedir.” İfadesine ilişkin cevaplar incelendiğinde akademisyenlerin %62,5’i “katılıyorum” ve

“tamamen katılıyorum” seçeneğini işaretlerken; %37,5’i “katılmıyorum” seçeneğini işaretlemeyi tercih etmişlerdir. “hiç katılmıyorum” ve “kararsızım” seçeneğini ise hiç işaretleyen olmamıştır. Bu ifadeye ilişkin genel ortalama $\bar{X}=3,50$ (katılıyorum) düzeyinde gerçekleşmiş olup bu bulguya göre araştırmaya katılan akademisyenlerin yeni coğrafya programında beşeri ve ekonomik coğrafya konularının günlük hayatta işe yarayacak bilgileri içerdiğine katıldıkları şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 12, Madde 15’te “Yeni Coğrafya Programında eski programa göre çevre sorunlarına ilişkin konulara yeterince yer verilmektedir.” İfadesine ilişkin görüşler analiz edildiğinde araştırmaya katılan akademisyenlerin %62,5’i “katılıyorum” ve “tamamen katılıyorum” seçeneğini işaretlerken, %25’i “kararsızım” seçeneğini işaretlemeyi tercih etmişlerdir. “hiç katılmıyorum” seçeneğini ise işaretleyen olmamıştır. Bu ifadeye ilişkin genel ortalama $X=3,75$ (katılıyorum) düzeyinde gerçekleşmiştir. Buna göre akademisyenlerin yeni coğrafya programında eski programa göre çevre sorunlarına ilişkin konulara yeterince yer verildiğine katıldıkları şeklinde yorumlanabilir.

Anketin son bölümü olan açık uçlu madde ve sorulara verilen cevapları da şöyle özetlemek mümkündür:

“Size Göre Yeni Coğrafya Programında Olması Gereken Hususları Yazınız.” Şeklinde oluşturulan maddeye ilişkin görüşler şunlardır:

- Sınıf içi ve sınıf dışı uygulamaların yapılabilmesi için uygun etkinlik örnekleri ve materyalleri hazırlanmalıdır.
- Bilinenden bilinmeyene, yakından uzağa ve açıklık ilkelerine riayet edilmelidir.
- Özellikle fiziki coğrafya kazanımları öğretmenler tarafından anlaşılamamıştır. Bunun da en önemli nedeni yeterli hizmet içi eğitimin verilmemiş olmasıdır.

- Yeni programda öğrenciyi gerçek yaşama hazırlayan, okulda kazandığı bilgileri gerçek yaşamda uygulama imkânı sunan özellikleri içermelidir.
- Bazı coğrafi konuların yeni programda olmaması büyük eksikliklerdir.
- Öğretmenin rolü azaltılmamalı ve Türkiye'nin sosyal ve kültürel yapısı göz önünde bulundurularak örnekler verilmelidir.
- Etkinlik örnekleri uygulanabilir nitelikte olmalıdır.
- Kazanımlar, coğrafyanın bütün konuları dikkate alınarak dengeli şekilde dağıtılmalı ve kazanımlarla etkinliklerde bilimsel yanlışlıklar olmamalıdır.

“Sizce Eski ve Yeni Coğrafya Programlarını Karşılaştırdığımızda Hangisinin Coğrafyanın Genel Amaçlarına Daha Uygun Olduğu Söylenebilir? Neden?” Şeklinde Oluşturulan Açık Uçlu Sorulan Soruya İlişkin Cevaplar:

- Her ikisi de uygun değildir. Çünkü eskisi öğretmen merkezli ve ezberciliğe yönelik, yenisi ise kısmen tercüme, kısmen olduğu gibi aktarma. Yani özgün ve amacının ne olduğu belli değil.
- Yeni program aktif öğrenme ve öğrenci merkezli eğitimi amaçladığı için daha olumlu ancak, ülkenin değerleri göz önünde bulundurulduğunda eksikleri olduğu için uygulanabilir değil.
- Eski program genel amaçlara daha uygundur. Çünkü bazı coğrafi konular yeni programda yoktur.
- Genel amaçlar bakımından yeni coğrafya programı daha avantajlı imkânlar sunsa da programda öngörülen amaçların bir kısmı teorik olmaktan öteye geçememektedir.
- Her iki programda genel amaçları karşılamamaktadır.
- Coğrafyanın amaçlarına yeni program daha uygundur. Çünkü konu içeriği, dünyadaki eşdeğerleriyle karşılaştırıldığında kazandırılmak istenen bilgi, beceri, tutum ve değer bağlamında düşünüldüğünde ve

coğrafi bilinç kazandırma konusunda yeni coğrafya programı coğrafya biliminin genel amaçlarına daha uygundur.

- Yeni program daha uygundur. Çünkü eski programda öğretmene rehberlik eden, genel ve özel amaçlara yönelik hiçbir yönlendirme yoktu. Yeni programda her kazanımda neyin amaçlandığını net olarak anlamak mümkündür.

“Yeni Coğrafya Programındaki Kazanımlarla İlgili Etkinlik Uygulamaları İçin Haftalık Ders Saatinin Yeterli Olup Olmadığı Hakkındaki Görüşlerinizi Yazınız.” İfadesine İlişkin Cevaplar:

- Her uygulamanın çok dikkatli şekilde önceden planlanması halinde süre yeterlidir.
- Programda etkinlikler değil, kazanımlar esastır. Kazanımlar için etkinlikler önerilmektedir. Yani ders saati ile etkinliklerin doğrudan ilgisi yoktur. Sınıf, çevre, okul, öğretmen, öğrenci durumuna göre kazanımlar esas olmak koşuluyla etkinlikler azaltılıp çoğaltılabilir.
- Program yapısalıcı yaklaşımla bire bir örtüşmemektedir. Etkinliklere dayalı coğrafya eğitimi yapıldığı için süre yeterli olmayacaktır.
- MEB ders kitabındaki etkinlikler ilköğretim seviyesinde olduğu için öngörülen amaçlara ulaşmak pek mümkün görülmemektedir. Haftalık ders saatine uygun olan etkinliklerde vardır olmayan etkinlikler de mevcuttur.
- Haftalık ders saatleri, kazanımlar ve örnek etkinlik uygulamaları için yeterli değildir.

“Size Göre Yeni Coğrafya Programının Olumlu Taraflarını Önem Sırasına Göre Yazınız.” İfadesine ilişkin cevaplar:

- Hedeflenen amaçlar olumlu olarak değerlendirilebilir. Eski Programa göre uygulamanın daha fazla olması olumlu.

- Yeni Programda coğrafi bölgelerin olmaması oldukça olumludur. Aynı zamanda aktif öğrenmeye yöneliktir.
- Öğrenci merkezli olması, interneti kullanmaya teşvik etmesi ve eleştirel düşünmeyi teşvik etmesi çok olumludur.
- Etkinlik uygulamalarına yer verip görselliğe hitap etmesi olumludur.
- Çağdaş bir eğitim anlayışından yola çıkması, yöntem ve kaynak zenginliğine imkân sağlaması, öğretmene esneklik sağlaması olumludur.
- Güncel ve yeni gelişmeleri takip etmesi, konuları ele alış biçiminde yeni bir anlayış sergilemesi olumludur.
- Coğrafi bilinç kazandırmayı hedefler. Coğrafi Bilgi Sistemlerini önemser. Sadece bilgi değil, beceri, tutum ve değer kazandırmayı temel amaç edinir. Öğretmenin çevre şartlarını değerlendirmesine imkân verir. Çevre sorunları konusunda duyarlıdır.
- Bireyin hem iyi bir vatandaş, hem de dünya ve çevre sorunlarına duyarlı, evrensel nitelikte donanıma sahip olmasını hedefler.
- Gerek okul yönetimini gerekse velileri programın başarıya ulaşmasında katkı vermesi gereken kişiler olarak görüp onların görev ve sorumluluklarını belirler.

“Size Göre Yeni Coğrafya Programının Olumsuz Taraflarını Önem Sırasına Göre Yazınız.” İfadesine ilişkin cevaplar:

- Programın çok daha geniş bir katılımı ve daha geniş bir sürede ele alınıp tartışılması gerekirdi. Türkiye’nin her yerinde aynı eğitim öğretim imkânlarına sahip olunmadığı için rehber niteliğinde kitaplar özellikle öğretmen el kitabı hazırlanmalıydı.
- Program öğretmenler tarafından yeterince anlaşılamamıştır. MEB’de bu açığı gidermek için yeterince hizmet içi kurslar verememiştir.
- Programa uygun ders kitabı yoktur, yazılan MEB kitabı yeni programın mantığını yansıtamamıştır.

- Kazanımların dizilişinde bilinenden bilinmeyene ilkesine dikkat edilmemiştir. Konuların öncelik ve sonralıkları gözden kaçırılmış ve paralel bir sistem takip edilmemiştir.
- Program hazırlanırken konusunda uzman kişilere yeterince başvurulmamıştır.
- Türkiye'nin sosyo-kültürel yapısına uygun örnekler verilmemiştir
- Öğretmenin rolü azaltıldığı için motivasyon eksikliği yaşanmaktadır.
- Avrupa ülkelerinden tercümelerin ağırlıklı olarak hissedilmesi olumsuz yanıdır.
- Bu programı uygulama şansı çok düşüktür.
- Çok sayıda bilimsel ve bilgi yanlışlığı vardır.
- Coğrafya konuları eşit dağıtılmamıştır.
- Dili ve ifadesi yetersiz olduğu için kazanımlardan ne istendiği anlaşılmamaktadır.

BÖLÜM IV

SONUÇ VE ÖNERİLER

IV.1. Sonuçlar

Mevcut Problemlerin Çözümünde Beşeri ve Ekonomik Coğrafya Müfredatının Öğretime Katkı Derecesinin Öğrenci Görüşlerine Göre Değerlendirildiği bu araştırmada, araştırmanın amacı ve alt amaçlar doğrultusunda elde edilen bulgulara göre şu sonuçlara ulaşılmıştır:

1) Öğrencilerin verdiği yanıtların frekans dağılımı ve aritmetik ortalamasına bakıldığında; $\bar{X}=4,54$ oranı ile “Deprem Tehlikesi olan yerlerdeki yerleşmelerde can ve mal kayıplarının yaşanacağını öğretir.” kanısının en yüksek oran olduğu görülmüştür. Bunun nedenini 1999 yılındaki Marmara depreminin toplum üzerinde bıraktığı etki olarak açıklamak mümkündür. Çünkü bu depremden sonra gerek basın yayın yoluyla, gerekse okulda öğretmenler tarafından konunun sürekli güncel tutulması öğrenciler üzerinde önemli bir etki bırakmıştır. Öğrencilerin depremin insan üzerindeki etkilerinin coğrafya biliminin alanına girdiğini öğrendikleri şeklinde açıklanabilir. Yine öğrencilerin anketin sekiz maddesine (3,5,10,11,13,14,17,22) yüksek oranda katıldıkları görülmektedir.

2) Araştırmaya katılan öğrencilerin altıncı maddeye (Çalışan nüfusun çoğunluğunun tarım sektöründe istihdam edilmesinin gelişmişliği olumsuz etkilediğini öğretir.) verdikleri cevabın aritmetik ortalaması $\bar{X} = 3,38$ çıkmıştır. Bu sonuca göre öğrencilerin çalışan nüfusun çoğunluğunun tarım sektöründe istihdam edilmesinin gelişmişliği olumsuz etkilediği konusunda yaklaşık her üç öğrenciden birinin (%29,9) kararsız kaldığı anlaşılmaktadır. Bunun nedeninin de tarımın da bir iş kolu olmasına rağmen ürettiği katma değerın sanayi ve hizmetlere göre daha düşük olduğunu bilmedikleri olarak açıklanabilir.

3) Araştırmanın öneminde vurgulanan 31.maddeye (Nüfusun yaş gurubu ile iş, eğitim, sağlık gibi ihtiyaçların belirlenmesinde ve geleceğe yönelik planlamanın yapılması ile ülke yönetimine katkıda bulunur.) verilen cevap ortalamasına göre ($\bar{X}=3,93$) öğrencilerin beşeri ve ekonomik coğrafya müfredatının ülke yönetiminde etkili olduğuna katıldıkları yönünde olumlu tutum sergiledikleri görülmüştür.

4) Araştırmanın öneminde vurgulanan 32. maddeye (Türkiye'nin jeopolitik ve jeostratejik önemini öğreterek ülke savunmasında etkili olduğunu öğretir.) verilen cevap ortalamasına göre ($\bar{X}=3,83$) öğrencilerin beşeri ve ekonomik coğrafya müfredatının ülke savunmasında etkili olduğuna yüksek oranda katıldıkları yönünde olumlu tutum sergiledikleri görülmüştür.

5) Araştırmanın öneminde vurgulanan 33.maddeye (Ülkemin doğal, kültürel ve sosyal güzelliklerini öğreterek yurt sevgisi aşılır ve vatandaşlık bağının güçlenmesini sağlar.) verilen cevap ortalaması $\bar{X}=3,94$ 'tür. Bu sonuca göre; beşeri ve ekonomik coğrafya müfredatının yurt sevgisi aşılama ve vatandaşlık bağının güçlenmesinde öğrenciyi bilinçlendirdiği anlaşılmaktadır.

6) Araştırmanın öneminde vurgulanan 34. maddeye (Milli bilincin kazandırılmasında coğrafya eğitimine sahip olmanın önemini öğretir.) verilen cevap ortalaması $\bar{X}=3,73$ 'tür. Bu sonuca göre beşeri ve ekonomik coğrafya müfredatının milli bilincin oluşmasında etkili olduğu sonucuna ulaşılabilir.

7) Coğrafya Eğitiminin amaçları arasında yer alan 35. maddeye (İnsanların yurt, millet ve dünya sorunları üzerinde duyarlı; sorunların çözümüne katkıda bulunan, bilinçli ve duyarlı yurttaş olarak yetişmesine katkıda bulunur.) verilen cevaplara göre oluşan aritmetik ortalama $\bar{X}=3,86$ 'dır. Bu sonuç ile beşeri ve ekonomik coğrafya müfredatının bilinçli ve duyarlı yurttaş yetişmesinde etkili olduğu şeklinde yorumlanabilir.

8) Öğrencilerin mevcut problemlerin çözümünde beşeri ve ekonomik coğrafya müfredatının öğretime katkı derecesine ilişkin görüşlerinin cinsiyete göre farklılığını tespit etmek için yapılan t testi sonucuna göre kız ve erkek öğrencilere göre anlamlı bir farklılık bulunamamıştır [$t_{(296)} = -1,059$; $p > 0,05$].

9) Öğrencilerin mevcut problemlerin çözümünde beşeri ve ekonomik coğrafya müfredatının öğretime katkı derecesine ilişkin görüşlerinin öğrenim gördükleri alan türüne göre farklılığını tespit etmek için yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucuna göre öğrencilerin okudukları alan türleri arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır [$F_{(2-295)} = 0,189$; $p > 0,05$].

10) Öğrencilerin mevcut problemlerin çözümünde beşeri ve ekonomik coğrafya müfredatının öğretime katkı derecesine ilişkin görüşlerinin öğrenim gördükleri lise türüne göre farklılığını tespit etmek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucuna göre öğrencilerin öğrenim gördükleri lise türüne göre anlamlı bir farklılık bulunmuştur [$F_{(2-295)} = 3,828$; $p < 0,05$]. Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek amacıyla descriptive tablosu ve scheffe çoklu karşılaştırma testi yapılmıştır. Bu sonuca göre genel lise öğrencilerinin görüşleri diğer lise türlerine göre daha olumlu iken; meslek lisesi öğrencilerinin tutumu verilen yanıt ortalamalarına göre olumsuzdur. Meslek lisesi öğrencilerinin olumsuz görüş içerisinde olmaları, asıl amaçlarının meslek edinmek olduğu, akademik düzeyde bir eğitimi fazla düşünmedikleri şeklinde açıklanabilir. Araştırmacının da bir meslek lisesinde görevli olması bu kanıyı güçlendirmektedir. Genel lise ile meslek lisesi karşılaştırmasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Aynı durum Anadolu Lisesi ile Meslek Lisesi arasında da geçerlidir ($p = 0,636 > \alpha = 0,05$). Genel Lise ile Anadolu Lisesi arasında ise genel lise lehine anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür ($p = 0,026 < \alpha = 0,05$). Buna göre genel lise öğrencilerinin mevcut problemlerin çözümünde beşeri ve ekonomik coğrafya müfredatının ve müfredata dayalı ders kitaplarının öğretime katkı derecesinin daha yüksek olduğuna inandıkları şeklinde yorumlanabilir.

11) Öğrencilerin Mevcut Problemlerin Çözümünde Beşeri ve Ekonomik Coğrafya Müfredatının Öğretime Katkı Derecesine ilişkin görüşlerinin alındığı anketin 36. maddesi olan açık uçlu cümleye yazdıkları görüşlerinin bazıları şunlardır:

- Savaşlar nedeniyle ülkedeki petrol kaynaklarının ve madenlerin azalacağını öğretir.
- Sanayileşmenin artmasıyla hizmet sektörüne geçişin sağlandığını bu dersin öğrettiğini düşünüyorum.
- Coğrafya dersi üzerinde yaşadığımız yurdumuzu tanıma ve onun güzelliklerinden yararlanabilmeyi öğrenme şansı verir.
- Gezerek, inceleme yaparak, yaşayarak coğrafya dersini öğrenmek istiyorum.
- Coğrafya, daha güzel yaşanılabilir bir çevre için insanlara yol gösterici olur. Ama coğrafya dersi benim için ÖSS'nin dışında bir anlam ifade etmiyor. Yani öğrendiklerimiz öylece kalıyor. Pratikte hiçbir şey yapamıyorum. Oysa öğrendiklerimizi uygulayacak, yaşanılacak bir çevre oluşturmak için imkânımız olsaydı coğrafya o zaman gerçek önemini bulacaktı.
- Ezbere dayalı bir ders haline geldiği için sadece şimdilik işime yarıyor. Sonradan unutulmaya açık bir ders.
- Coğrafya dersi atalarımızın bu toprakları nasıl kazanıp, koruduğunu, dolayısıyla topraklarımızın ne kadar değerli olduğunu öğretir.
- Geleceği ilgilendiren önemli bir derstir.
- Türk malı kullanmayı özendirip, Türk malı kullanmanın önemini bu ders öğretiyor.
- Coğrafya dersi ülkeler arası dayanışmayı öğretir.
- Coğrafya dersi sadece sınıfta değil, geziler düzenlenerek doğada işlenmeli.
- Coğrafya dersi hayatın kendisi hakkında bilgi verir.
- Coğrafya dersi düz anlatım yoluyla değil görsel olarak işlenmeli.
- Küresel ısınmanın büyük bir sorun olduğunu ve bunun sonucunda dünyayı olumsuz yönde etkilediğini öğretir, çözüm önerileri sunar.
- Coğrafyada siyasal konulara da değinilmelidir.

- Coğrafya dersini sevmiyorum. Çünkü o kadar yer ismini ezberlemek istemiyorum.
- Ülkemin güzel yönlerini görmemi sağlayarak, diğer ülkelerle kıyaslayıp elimdeki kıymetini bilmemi sağlar.
- Deprem, sel gibi doğal afetlerde yapılması gerekenleri, insanların bir birine sahip çıkması gerektiğini öğretir.
- Doğaya sahip çıkmanın önemini öğretir.
- Türkiye'nin Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası dersinde ülkemizin yeraltı ve yer üstü zenginliklerini öğrendim.
- Bu ders ülkemizi tanıyamamda bana çok yardımcı oldu. İnsanlar ülkelerini tanırlarsa ona sahip çıkmanın önemini de anlarlar.

12) Akademisyenlerin verdiği yanıtların frekans dağılımı ve aritmetik ortalamasına bakıldığında; $\bar{X}=3,75$ oranı ile “Yeni Coğrafya Programında eski programa göre çevre sorunlarına ilişkin konulara yeterince yer verilmektedir.” kanısının en yüksek oran olduğu görülmüştür. Günümüzde çevre sorunları geleceği ipotek altına almış vaziyette olduğu için yeni coğrafya programında da bireyin bilinçli olması için önemini korumuştur.

13) Araştırmaya katılan akademisyenlerin 7, 11 ve 13. maddelere verdikleri cevabın aritmetik ortalaması $\bar{X} = 2,75$ (kararsızım) çıkmıştır. Bu bulguya göre bu maddelere yönelik yeterli kanaate sahip olmadıkları şeklinde yorumlanabilir.

14) Akademisyenlerin görüşüne göre yeni coğrafya programı çok daha geniş katılımı ve daha geniş bir sürede ele alınıp ortaya konulmalıydı.

IV.2. Öneriler

1) Özellikle meslek lisesi öğrencilerinde anketin 36.maddesi olan açık uçlu cümleye verdiği yanıtlar dikkate alınarak coğrafya dersine yönelik olumsuz bir tutum yer almaktadır. Mesleğini seçtiğini düşünen öğrenci coğrafyayı gereksiz bir ders olarak görmektedir. Hayatı anlamak ve onunla uyumlu yaşamak demek olan coğrafyanın önemi ışığında lise türü ayrımı yapılmaksızın tüm orta öğretim kurumlarının her sınıfında coğrafya dersi zorunlu olarak okutulmalıdır. Böylece meslek lisesi öğrencisinde coğrafyanın önemli bir ders olduğu konusunda kanı oluşmalıdır.

2) Sayısal alandaki öğrencilerin de bu dersi sadece ÖSS'yi kazanmada bir araç olarak görmelerinin önüne geçilmelidir. Bunun için de coğrafya öğretmenlerine büyük görevler düşmektedir. Bunun yanında 10.sınıf fen alanı öğrencisine bu dersin zorunlu olarak okutulması önemli bir kazanım olarak görülmelidir.

3) Coğrafya dersi öğretmen tarafından yoruma dayalı olarak işlenmeli ve öğrenci sürekli dersin içinde tutulmalıdır.

4) Coğrafya dersinde öğretmenlerin güncel olayları işleyerek öğrencilerin coğrafyanın hayatlarının bir parçası olduğu gerçeğini kavratmalıdır.

5) Yeni Coğrafya Programının içerik ve felsefesinin doğru anlatılması için coğrafya öğretmenlerine hizmet içi seminerler düzenlenmeli ve kısa sürede tüm öğretmenler yeniliklerden haberdar edilmelidir. Oysa 2008 yılı hizmet içi eğitim planında coğrafya öğretimine yönelik tek bir seminer ve kurs yer almamaktadır.

6) Yeni Coğrafya Programı ders kitaplarının yazarlarının eski programda olduğu gibi özellikle üniversitelerin akademik kadroları tarafından yazılması gerekmektedir. Özellikle yeni coğrafya programını hazırlayan komisyon üyelerinin aynı zamanda orta öğretim ders kitaplarını da hazırlamaları gerekirdi. Çünkü Talim ve Terbiye Kurulunca bir komisyona hazırlatılan Coğrafya 9 ve Coğrafya 10 kitapları

programın felsefesini uygulamada yetersiz kalmış, böylece bir orta öğretim kurumunda coğrafya öğretmeni olarak çalışan araştırmacı gibi birçok öğretmen bu kitaplardan gerekli faydayı sağlayamadığı için eski program mantığı ile derslerini işlemişlerdir. Beşeri Coğrafya uygulamalarındaki son yeniliklerin öğretmenler tarafından yeterince bilinmemesi çağdaş yaklaşımların uygulanabilirliğini engellemektedir.

7) Yeni coğrafya programında sıkça tekrarlanan CBS (Coğrafi Bilgi Sistemleri) uygulamalarının özendirilmesi oldukça olumludur. Çünkü CBS ile coğrafyanın ispatı yapılmaktadır. İstatistik Metotları ile coğrafi olayların ispatı görsel olarak yapılmaktadır. Ancak ülkemizin birçok okulunda bilgisayar ağının yeterli olmaması ya da hiç olmaması nedeniyle öğretmenler klasik yöntemi uygulamaya devam etmektedir. Hatta bazı üniversitelerimiz dahi bu konuda yeterli donanımına sahip değildir. Yapılması gereken; acilen okulların bilgisayar donanımının sağlanması ve hatta mümkünse coğrafya sınıflarının oluşturulmasına öncelik verilmelidir.

8) Coğrafya derslerinde küresel ısınma ve sonuçları öğrencilere çok iyi anlatılmalıdır. Çünkü çevre sorunlarının en önemlilerinden olan küresel ısınmanın sonuçlarını en iyi anlatacak olan bilim coğrafyadır.

9) Coğrafya dersini sevmeyen öğrenci mutlaka bir şekilde kazanılmalıdır. Coğrafyanın hayatın bir gerçeği olduğu, hatta hayatın kendisi olduğu gerçeği öğrenciye kavratılmalıdır.

10) Yeni coğrafya programında beşeri ve ekonomik coğrafya konularının dört yıla yayılması olumlu bir gelişmedir. Ancak Meslek Liselerinde ve Sayısal alanda 11. ve 12. sınıfta seçmeli olarak yer alması ÖSS mantığı ile hareket edildiğinin bir sonucudur. Oysa yapılması gereken lise türü ayrımı yapılmaksızın bu dersin tüm sınıflarda zorunlu olarak okutulmasıdır.

11) Araştırmacının görev yaptığı eğitim bölgesi çevresindeki coğrafya öğretmenleri ile yapmış olduğu görüşmeler ve internet ortamındaki coğrafya sitelerinden edindiği izlenimlere ve akademisyen görüşlerine göre; özellikle Coğrafya 9 dersindeki kazanımların öğrenciye verilebilmesi için 2 saatlik ders saati yetmemektedir. Bu yüzden bu seviyedeki haftalık ders saati 3 saate çıkarılmalıdır.

12) Yeni programdaki kazanımların dili ve ifadesi yetersiz olduğu için ne istendiği yeterince anlaşılamamaktadır. Bu da ülkenin her okulunda aynı konunun farklı şekillerde işlenmesine neden olmaktadır. Yapılması gereken bu konunun tekrar ele alınması ve bütünlüğün sağlanmasıdır.

13) 2008–2009 eğitim ğretim yılında yeni coğrafya programının ilk mezunlarını vermesi açısından programın amacına uygunluğunu tespit etmek için 12.sınıflara yönelik kapsamlı bir araştırma yapılabilir.

KAYNAKÇA

ABAY, C. (2006). 9.Sınıf Coğrafya. Ankara: Esen Yayınları

ABAY, C. (2007). 10.Sınıf Coğrafya. Ankara: Esen Yayınları

AÇIKGÖZ, K.Ü.(2005). Aktif Öğrenme.(Yedinci Baskı). İzmir: Eğitim Dünyası Yayınları

AKSOY, B. (2003). Milli Kimliğin Kazanılmasında Coğrafya'nın Önemi. Türk Yurdu Dergisi, Cilt 23, Sayı 194, s.55-59, Ankara.

ALKAN, C. (1998). Eğitim Teknolojisi. Ankara: Anı Yayıncılık.

ARTVİNLİ, E. (2007). 2005 Yılı 9. Sınıf Coğrafya Öğretim Programı: Öğretmenler Açısından Uygulanabilirlik Düzeyi. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Anabilim Dalı.

ATALAY, İ. (1991). Genel Beşeri ve İktisadi Coğrafya. (Birinci Baskı). Ankara: Yeniçağ Basım-Yayın.

ATALAY, İ. (1992). Türkiye Coğrafyası. (Üçüncü Baskı). İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi

ATALAY, İ. (2001). Türkiye'nin Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası. İstanbul: İnkılâp Kitap Evi.

BAŞ, T. (2006). Anket.(Dördüncü Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

BAYRAM, N. (2004). Sosyal Bilimlerde SPSS İle Veri Analizi.(Birinci Baskı). Bursa: Ezgi Kitabevi.

BİNBAŞIOĞLU, C. (1988). Eğitime Giriş. (Birinci Baskı). Ankara: Binbaşioğlu Yayınevi.

BÜYÜKKARAGÖZ, S.,- ÇİVİ, C. (1997). Genel Öğretim Yöntemleri. Konya: Öz Eğitim Yayınları

BÜYÜKÖZTÜRK, Ş. (2002). Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

DOĞANAY, H. (1993). Coğrafya’da Metodoloji Genel Metodlar ve Özel Öğretim Metodları. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.

DOĞANAY, H. (1994). Türkiye Beşeri Coğrafyası. (Birinci Baskı). Ankara: Gazi Büro Kitabevi

DOĞANAY, H. (1995). Türkiye Ekonomik Coğrafyası. (İkinci Baskı). İstanbul: Öz Eğitim Yayınları

ENGİN, İ.,- AKBAŞ, Y.,- GENÇTÜRK, E., (2003). I. Coğrafya Kongresinden Günümüze Liselerimizde Müfredat Programlarındaki Değişimler. Milli Eğitim Dergisi, Sayı 157, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara

GÜNGÖRDÜ, E. (2006). Eğitim Fakülteleri İçin Türkiye’nin Beşeri (Nüfus ve Yerleşme) ve Ekonomik Coğrafyası. (Dördüncü Baskı). Ankara: Asil Yayın Dağıtım.

GÜNGÖRDÜ, E. (2001). Liselerde Coğrafya Dersi Öğretimi. (Birinci Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

GÜNGÖRDÜ, E. (2002). Eğitim Fakülteleri İçin Coğrafyada İstatistik Metodları. (Birinci Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

GÜNGÖRDÜ, E. (2006). Eğitim Fakülteleri İçin Coğrafya’da Öğretim Yöntemleri ve Çağdaş Öğretim Yaklaşımları İlkeler ve Uygulamalar. (İkinci Baskı). Ankara: Asil Yayın Dağıtım.

İZBİRAK, R. (1992). Coğrafya Terimleri Sözlüğü. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.

KAPTAN, S. (1998). Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikleri. (11.Baskı). Ankara: Tekışık Web Ofset.

KARABAĞ, S. (2002). “Coğrafya Öğretmenlerinin Mesleki Nitelikleri”, Coğrafya Kurultayı, 09–12 Temmuz 2002, Türk Coğrafya Kurumu Bildiriler Kitabı, Ankara

KURT, C. (2002). Lise Öğrencilerinin Coğrafya Dersinden Beklentileri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Coğrafya Eğitimi Anabilim Dalı.

KÜÇÜKAHMET, L. (1994). Öğretim İlke ve Yöntemleri. (Beşinci Baskı). Ankara: Gazi Büro Kitabevi.

MEB,2005, Coğrafya Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu (9–12.sınıflar), T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, Ankara.

Ortaöğretim Coğrafya 9 Ders Kitabı. (2006). İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.

Ortaöğretim Coğrafya 10 Ders Kitabı. (2006). İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.

ŞAHİN, C., DOĞANAY, H. (2000). Türkiye’nin Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası. İstanbul: Ders Kitapları A.Ş.

ŞAHİN, C. (2003). Türkiye’de Coğrafya Öğretimi Sorunlar ve Çözüm Önerileri.(İkinci Baskı). Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.

ŞAHİN, C. (2006). Milli Eğitim Bakanlığınca Hazırlanan 2005 Yılı Coğrafya Dersi Öğretim Programı Hakkında Görüşler ve Öneriler. G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 26, Sayı 3 (2006) 279–304.

ŞAHİN, C., SİPAHİOĞLU, Ş. (2007). Doğal Afetler ve Türkiye. (Üçüncü Baskı). Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.

TEZBAŞARAN, A.A. (1997). Likert Tipi Ölçek Geliştirme Kılavuzu. (İkinci Baskı). Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.

TOMAL, N., - ŞENOL, E., (2007). Lise 1. Sınıf Coğrafya Öğretim Programının Öğretmenlerce Değerlendirilmesi. Milli Eğitim Dergisi, Sayı 175, s.67–97, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara.

TUROĞLU, H. (2006). Orta Öğretim Coğrafya Müfredatında Yapılandırmacı Öğrenme. Türk Coğrafya Dergisi, Sayı:47, s.115–130, İstanbul 2006

Türkçe Sözlük (2005). (Onuncu Baskı). Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara

EKLER

EK–1. Öğrencilerin Mevcut Problemlerin Çözümünde Beşeri ve Ekonomik Coğrafya Müfredatının Öğretime Katkı Derecesine İlişkin Görüşlerinin Alındığı Anket Formu

EK–2. Akademisyenlerin 2005 Yılında Yenilenen Coğrafya Programına İlişkin Görüşlerinin Alındığı Anket Formu

EK–3. Türkiye Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası Müfredat Programı ile 2005 Yılı Yeni Coğrafya Dersi Öğretim Programının Genel Amaçları, Programın Vizyonu ve İlkeleri ile Program Yaklaşımı

EK–4. Ankara İl Milli Eğitim Müdürlüğünden Alınan İzin Dilekçesi

**EK-1. ÖĞRENCİLERİN MEVCUT PROBLEMLERİN ÇÖZÜMÜNDE
BEŞERİ VE EKONOMİK COĞRAFYA MÜFREDATININ ÖĞRETİME
KATKI DERECESİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN ALINDIĞI ANKET**

**“MEVCUT PROBLEMLERİN ÇÖZÜMÜNDE BEŞERİ VE EKONOMİK
COĞRAFYA MÜFREDATININ ÖĞRETİME KATKI DERECESİNİN ÖĞRENCİ
GÖRÜŞLERİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ” KONULU ANKET**

Sevgili Öğrenci,

Bu anket hazırlanmakta olan “**Mevcut Problemlerin Çözümünde Beşeri ve Ekonomik Coğrafya Müfredatının Öğretime Katkı Derecesinin Öğrenci Görüşlerine Göre Değerlendirmesi**” konulu yüksek lisans tez çalışmasına veri oluşturmak amacıyla uygulanmaktadır. Sorulara vereceğiniz cevaplar sadece bilimsel amaçlı olarak kullanılacağından soruları isim vermeden samimiyetle cevaplamanız çalışmanın değerini artıracaktır. Bu çalışma ile Türkiye’deki mevcut problemlerin çözülmesinde beşeri ve ekonomik coğrafya müfredatının öğretime katkı derecesi konusunda görüşleriniz alınacaktır. Her cümlemin sonundaki kutucukların sadece birini (X) işareti ile işaretleyiniz ve lütfen boş soru bırakmayınız. Yazılanların dışında belirtmek istediğiniz görüşleriniz varsa anketin sonunda size sunulan yere görüşlerinizi yazınız. Gösterdiğiniz ilgi için teşekkür ediyorum.

Engin KESKİN
Gazi Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Coğrafya Eğitimi Anabilim Dalı

Okulunuzun Adı :

Cinsiyetiniz :Kız ☐ Erkek ☐

Bölümünüz :Sayısal ☐ Sözel ☐ Eşit Ağırlık ☐

Lise Türünüz :Genel Lise ☐ Meslek Lisesi ☐ Anadolu Lisesi ☐

		TAMAMEN KATILMIYORUM	KATILMIYORUM	KARARSIZIM	KATILMIYORUM	HİÇ KATILMIYORUM
Beşeri ve Ekonomik Coğrafya Dersi;						
1. Erozyon, kuraklık, olumsuz iklim şartları, savaş ve miras yoluyla bölünen tarlaların göçe neden olduğunu öğretir.		()	()	()	()	()
2. Beyin göçünün, ülkeler arasındaki gelişmişlik farkını arttıracağını ve kalkınmayı yavaşlatacağını öğretir.		()	()	()	()	()
3. Tarımla uğraşan kırsal nüfusun kente göç etmesiyle verimli toprakların boş kalmasının doğurduğu sonuçları öğretir.		()	()	()	()	()
4. Hızlı nüfus artışının milli gelirde azalmaya ve refah seviyesinin düşmesine neden olduğu olumsuz sonuçları öğretir ve çözüm önerileri sunar.		()	()	()	()	()
5. Eğitimli nüfusun artmasının ülkenin kalkınmasında ve ekonominin ihtiyaç duyduğu insan gücünün yetiştirilmesindeki önemini öğretir.		()	()	()	()	()
6. Çalışan nüfusun çoğunluğunun tarım sektöründe istihdam edilmesinin gelişmişliği olumsuz etkilediğini öğretir.		()	()	()	()	()
7. Yaşlı nüfusun toplam nüfus içindeki payının artmasının ekonomiyi durağan hale getireceğini öğretir.		()	()	()	()	()
8. Kırsal kesimdeki nüfusun artması sonucunda kişi başına düşen toprak miktarının azalacağını böylece geçimin zorlaşacağını öğretir.		()	()	()	()	()
9. Şehirleşme sorunlarını (konut sıkıntısı, gecekondulaşma, işsizlik gibi...) öğretmek bu sorunları aşmada çözüm önerileri sunar.		()	()	()	()	()

10. Heyelan bölgesi olmasına rağmen yerleşmeye açılan alanlarda can ve mal kayıplarının yaşanacağını öğretir.	()	()	()	()	()
11. Dağlık, engebeli ve yüksek arazilerin varlığının yerleşmeyi olumsuz etkilediğini öğretir.	()	()	()	()	()
12. Deprem tehlikesi olan yerlerdeki yerleşmelerde can ve mal kayıplarının yaşanacağını öğretir.	()	()	()	()	()
13. Ormanların önemini vurgulayarak yokluğunda hangi sorunlarla karşılaşacağını öğretir.	()	()	()	()	()
14. Doğal kaynakların sınırlı olduğunu, bunların ülke insanlarının ortak malı sayıldığını ve bilinçsizce kullanılmaması gerektiğini öğretir.	()	()	()	()	()
15. Tarım alanlarına yerleşim birimleri ve sanayi tesisleri yapılarak kullanılamaz hale getirilmesinin yurt ve dünya için hayati önem taşıdığını öğretir.	()	()	()	()	()
16. Mera ve çayır alanlarının yok edilmesinin hayvancılığın gerilemesine, böylece gelirin azalmasına ve işsizliğe neden olduğunu öğretir.	()	()	()	()	()
17. İnsanların doğaya gereken hassasiyeti göstermediği durumlarda bitki ve hayvan türlerinin yok olacağını, böylece sayısız çevre sorunları ile karşı karşıya kalınacağını öğretir.	()	()	()	()	()
18. Göllerin ve sulak alanların kurutulmasının biyolojik çeşitliliği ve ekolojik dengeyi olumsuz etkileyeceğini öğretir.	()	()	()	()	()
19. Çevre sorunlarının yerel değil, küresel bir sorun haline geldiğini ve çözüm yollarının neler olduğunu öğretir.	()	()	()	()	()
20. Ülkemizde yük ve yolcu taşımada denizyolunun karayoluna göre daha ucuz, avantajlı ve güvenli olduğunu öğretir.	()	()	()	()	()
21. Türkiye'nin iç ve dış borçlarını kapatması için ticaret hacmini artırması gerektiğini öğretir.	()	()	()	()	()
22. Ülkemin ekonomik kalkınmasında yeraltı ve yerüstü kaynaklarından faydalanmayı öğretir.	()	()	()	()	()
23. Ülkemizde konutların ısıtılmasında jeotermal kaynakların iyi bir alternatif olduğunu öğretir.	()	()	()	()	()
24. Türkiye'deki enerji açığını kapatmak için jeotermal kaynakların devreye sokulması gerektiğini öğretir.	()	()	()	()	()
25. Enerji ve doğal kaynaklar bakımından (petrol, doğal gaz gibi...) sahip olunan potansiyelin dış politikadaki etkisini öğretir.	()	()	()	()	()
26. Nükleer Enerjinin kullanım alanları ve ortaya çıkardığı sorunlar hakkında beni bilgilendirir.	()	()	()	()	()
27. Sanayileşmenin önündeki en önemli engellerden birinin enerji sorunu olduğunu öğretir.	()	()	()	()	()
28. Tanıtım eksikliği, ulaşım imkânlarının ve konaklama tesislerinin yetersizliğinin turizmin gelişmesindeki en önemli faktörler olduğunu öğretir.	()	()	()	()	()
29. Turizmde elde edilen gelirlerin dış ticaret açığını kapatan önemli faktörlerden biri olduğunu öğretir.	()	()	()	()	()
30. Beşeri ve Ekonomik kaynaklı sorunları çözmek için dünya ülkelerinin birbirleri ile işbirliği yapmak zorunda olduklarını öğretir.	()	()	()	()	()
31. Nüfusun yaş gurubu ile iş, eğitim, sağlık gibi ihtiyaçların belirlenmesinde ve geleceğe yönelik planlamanın yapılması ile ülke yönetimine katkıda bulunur.	()	()	()	()	()
32. Türkiye'nin jeopolitik ve jeostratejik önemini öğreterek, ülke savunmasında etkili olduğunu gösterir.	()	()	()	()	()
33. Ülkemin doğal, kültürel ve sosyal güzelliklerini öğreterek yurt sevgisi aşılır ve vatandaşlık bağının güçlenmesini sağlar.	()	()	()	()	()
34. Milli Bilincin kazandırılmasında Coğrafya eğitimine sahip olmanın önemini öğretir.	()	()	()	()	()
35. İnsanların yurt, millet ve dünya sorunları üzerinde duyarlı; sorunların çözümüne katkıda bulunan, bilinçli ve duyarlı yurttaş olarak yetişmesine katkıda bulunur.	()	()	()	()	()
36. Bunların dışında görüşleriniz varsa buradan başlayarak yazabilirsiniz...					

**EK-2. AKADEMİSYENLERİN 2005 YILINDA YENİLENEN COĞRAFYA
PROGRAMINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN ALINDIĞI ANKET FORMU**

AKADEMİSYEN ANKET FORMU

Sayın Akademisyen,

Bu anket hazırlanmakta olan “Mevcut Problemlerin Çözümünde Beşeri ve Ekonomik Coğrafya Müfredatının Öğretime Katkı Derecesinin Öğrenci Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi” konulu yüksek lisans tezimde 2005 yılında yenilenen Coğrafya Öğretim Programı ile eski programın Beşeri ve Ekonomik Coğrafya konularının ilgi alanına giren sorunların çözümünde müfredatın öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi araştırılmaktadır. Eski ve Yeni Coğrafya Programının karşılaştırılması açısından vereceğiniz cevaplar bu araştırmaya önemli katkı sağlayacaktır. Lütfen size uygun seçeneği (X) işareti ile işaretleyiniz.

Gösterdiğiniz ilgi ve katılımınız için teşekkür eder saygılar sunarım.

Engin KESKİN
Gazi Üniversitesi
Yüksek Lisans Öğrencisi

Çalıştığınız Üniversite :

Ünvanınız :

A)Yeni Coğrafya Programını İnceleme Durumuna ilişkin Görüşler

İnceledim	
Ayrıntılı İnceledim	
İncelemedim	

B)Yeni Coğrafya Programının Eski Program İle Karşılaştırılmasına İlişkin Görüşler

Çok İyi	
İyi	
Farkı Yok	
Kötü	
Çok Kötü	

	TAMAMEN KATILYORUM	KATILYORUM	KARARSIZIM	KATILMIYORUM	HİÇ KATILMIYORUM
C) Yeni Coğrafya Programının Geneline İlişkin Görüşler					
1-) Yeni Coğrafya Programı Öğretim ilkelerine uygun olarak hazırlanmıştır.	()	()	()	()	()
2-) Yeni Coğrafya Programının Genel Amaçları Ulaşılabilir Özelliğe sahiptir	()	()	()	()	()
3-) Yeni Coğrafya programının genel amaçları Türk Milli Eğitiminin genel amaçlarını gerçekleştirebilecek özelliğe sahiptir.	()	()	()	()	()
4-) Yeni Coğrafya Programının Genel Amaçları programda öğrencilere kazandırılması öngörülen kazanımlarla tutarlıdır.	()	()	()	()	()
5-) Yeni Coğrafya Programı öğrencilere coğrafi sorgulama becerisi kazandırır.	()	()	()	()	()

6-) Yeni Coğrafya Programının Beşeri ve Ekonomik Coğrafya konularının içeriği öğrencilerin seviyelerine, ilgi ve ihtiyaçlarına uygun olarak düzenlenmiştir.	()	()	()	()	()
7-) Yeni Coğrafya Programındaki Beşeri ve Ekonomik Coğrafya konuları öğrenciye eksiksiz verilmektedir.	()	()	()	()	()
8-) Yeni Coğrafya Programında Beşeri ve Ekonomik Coğrafya kazanımları yeterlidir.	()	()	()	()	()
9-) Yeni Coğrafya Programının Beşeri ve Ekonomik coğrafya konularına ait okul dışı ve sınıf içi etkinlik örnekleri konunun öğretiminde yeterlidir.	()	()	()	()	()
10-) Yeni Coğrafya Programında Beşeri ve Ekonomik Coğrafya konularına ilişkin kazanımlar temel coğrafi becerileri (coğrafi bilinç) kazandırabilir özelliğe sahiptir.	()	()	()	()	()
11-) Yeni Coğrafya Programındaki Beşeri ve Ekonomik Coğrafya konuları içerik olarak düşünüldüğünde ana ve alt konu başlıklarının verilmemiş olması bir problemdir.	()	()	()	()	()
12-) Yeni Coğrafya Programında Beşeri Sistemler öğrenme alanında yer alan Beşeri ve Ekonomik Coğrafya konularının ilgi alanına giren sorunların çözümünde verilen bilgi ve çözüm önerileri yeterlidir.	()	()	()	()	()
13-) Yeni Coğrafya Programında Beşeri ve Ekonomik Coğrafya konularına ilişkin kazanımlar Coğrafi Bilgi Sistemlerini (CBS) kullanmaya yeterlidir.	()	()	()	()	()
14-) Yeni Coğrafya Programında Beşeri ve Ekonomik Coğrafya konuları günlük hayatta işe yarayacak bilgileri içermektedir.	()	()	()	()	()
15-) Yeni Coğrafya Programında eski programa göre çevre sorunlarına ilişkin konulara yeterince yer verilmektedir.	()	()	()	()	()

D) Size göre Yeni Coğrafya Programında olması gereken hususları yazınız.

.....

.....

.....

E) Sizce eski ve yeni coğrafya programlarını karşılaştırdığımızda hangisinin coğrafyanın genel amaçlarına daha uygun olduğu söylenebilir? Neden?

.....

.....

.....

F) Yeni Coğrafya Programındaki kazanımlarla ilgili etkinlik uygulamaları için haftalık ders saatinin yeterli olup olmadığı hakkındaki görüşlerinizi yazınız.

.....

.....

.....

G) Size göre Yeni Coğrafya Programının olumlu taraflarını önem sırasına göre yazınız.

.....

.....

.....

H) Size göre Yeni Coğrafya Programının olumsuz taraflarını önem sırasına göre yazınız.

.....

.....

Not: Gerekli görürseniz kâğıdın arka tarafını da kullanabilirsiniz...

**EK-3. TÜRKİYE BEŞERİ VE EKONOMİK COĞRAFYASI MÜFREDAT
PROĞRAMI İLE 2005 YILI YENİ COĞRAFYA DERSİ ÖĞRETİM
PROĞRAMININ GENEL AMAÇLARI, PROĞRAMIN VİZYONU VE
İLKELERİ İLE PROĞRAM YAKLAŞIMI**

TÜRKİYE’NİN BEŞERİ VE EKONOMİK COĞRAFYASI DERS PROĞRAMI

14 Eylül 1992 tarih ve 2366 sayılı Tebliğler Dergisinde yayınlanan “Ortaöğretim Kurumları Seçmeli Coğrafya Ders Programı” aşağıdaki gibidir.

AMAÇLAR:

Öğrencilere;

1.Yakın çevrelerinden başlayarak yurdumuzu ve dünyayı tanıtmak; onlarda vatan, millet ve insanlık sevgisini daha bilinçli, daha köklü kılmak.

2.Türkiye’nin dünya üzerindeki yerini ve önemini belirterek ve onlarda ülkemizin kalkınmasında severek sorumluluk alma duygusu geliştirmek.

3.Çeşitli coğrafya olaylarının (tabii, beşeri, ekonomik) yeryüzünde dağılışlarını, bunların sebep ve sonuç ilişkilerini ve yeryüzü, canlılar, özellikle insan hayatı üzerindeki etkilerini inceleterek, olayların farklı dağılışı sonunda yeryüzünde meydana gelmiş olan değişik karakterdeki alanların özelliklerini kavratmak.

4.İnsanların birbirleriyle ve coğrafi çevreleriyle karşılıklı ilişkilerini, insan topluluklarının yaşama yerlerini ve geçinme yollarını inceleterek onların, yurdumuzun ekonomik kalkınmasında faydalı birer eleman olarak yetişmelerini sağlamak.

5.İnsanın yaşama alanı olarak yeryüzünün şartlarını, imkân ve kaynaklarını tanıtmak, bu imkân ve kaynakların sınırsız olmadığını, bu sebeple onların israfından kaçınmak gerektiğini kavratmak; tabiatı sevdirmek ve onu koruma alışkanlığını kazandırmak.

6.Milletlerin refah ve mutluluklarının coğrafi çevreden yararlanma derecesine ne kadar bağlı olduğunu, yurdumuzun henüz işlenmemiş olan tabii kaynaklarının ne kadar geniş çalışma alanı teşkil ettiğini örnekleriyle belirtmek.

7.Komşu ve uzak ülkeleri, ülkemizi ilgilendiren yönleri ile tanıtmak, ülkeleri birbirleri ile karşılaştırarak onlar hakkında bilgi kazandırmak.

8.Milletlerin birbirlerine muhtaç olduklarını ve birbirleriyle işbirliği yapma zorunluluğunda bulunduklarını; ortak sorunlarının karşılıklı iyi niyet ve çabalarla çözümlenebileceğini kavratmak.

9.Türkiye'nin başlıca tarım ve endüstri ile ticari ilişkileri hakkında bilgi kazandırırken dünya milletleri arasındaki ekonomik bağları inceleyerek, ülkemizin dünya ekonomisindeki yerini ve önemini kavratmak.

10.Bulundukları tabii çevrenin, bölgenin, diğer bölgelerin ve bütünüyle Türkiye'nin ekonomik ve sosyal kalkınmasına yarayan yerüstü ve yeraltı kaynakları ile turistik zenginliklerini tanıtmak.

11.Çeşitli haritaları, resimleri, istatistik, grafik ve diyagramları yorumlamayı, bunlardan yararlanmayı öğretmek ve onlarda plan, kroki ve özellikle Türkiye haritası çizme becerisini geliştirmek.

12.Öğrencilerin, milli servet kaynaklarımızı koruma ve değerlendirme gereğine inanmış ve bu yolda alışkanlıklar kazanmış vatandaşlar olarak yetişmelerini sağlamak.

13.Öğrencileri, yurdumuzun ve milletimizin sorunları üzerine eğilen, bunları inceleyip öğrenen ve bu sorunların yurt ve millet yararına çözümlenmesine içtenlikle katılan aydın yurttaşlar olarak yetiştirmek.

AÇIKLAMALAR:

1.Yeryüzü, havaküre, suküre ve taşkürenin temas alanı, diğer bütün canlı varlıklarla birlikte insanın yaşama yeridir. Yeryüzünde görülen iklim, yer şekilleri ve bu şekillerin aralıksız değişip gelişmeleri, yeraltı suları, akarsular, buzullar, göller, denizler, topraklar, doğal bitki örtüleri, hayvanlar ve bunlarla ilgili bütün belirtiler coğrafya olaylarıdır. Fakat tabiat olaylarının yanında onlarla ahenkli bir tarzda insan topluluklarının çeşitli faaliyet ve tesisleri de yer almaktadır. Yeryüzünde köy, kasaba, şehir vb. yerleşme yerleri, endüstri, maden işletmeleri ve merkezleri kurulup gelişmiş; tarlalar, bağlar ve bahçeler açılmış; yollar, tüneller, köprüler, istasyonlar, limanlar, barajlar, hava meydanları vb. inşa edilmiştir. Bütün bu tabiat olayları ve insan faaliyetleri gün geçtikçe değişmekte, gelişmekte veya yenileri ortaya çıkmaktadır. İnsanın yaşadığı her yer az veya çok değişmektedir. İşte, insanın hayati faaliyetleri ile ilgili bütün belirtilerde beşeri belirtiler (kültür etmenleri) adı altında toplanabilir. Beşeri belirtiler büyük ölçüde tabiat şartlarına bağlı olmakla birlikte, insan toplumları da kültür seviyeleri ile ölçülü olmak ve tabiat şartlarına uygun bulunmak kaydıyla çevreleri üzerinde değiştirici etkiler yapmaktadır. İşte coğrafyanın araştırma ve inceleme konusu yeryüzünde görülen olayların karşılıklı sebep ve sonuç ilişkileridir. Bu bağıntı ve ahenk içinde özellikle zamanımızda en belirgin rol insana düşmektedir.

2.Coğrafya, yeryüzü olaylarının her birini ayrı ayrı değil, bu olayların dağılışını, yeryüzü ve birbirleriyle olan ilişkilerini ve çevre şartlarına uyumlarını araştırıp inceler. Bu sebeple, doğrudan doğruya bu olayların her birini inceleyen diğer bilimlerden farklıdır. Örneğin, coğrafyada sürekli değişebilen hava basıncı, rüzgâr, yağmur, şimşek, yıldırım vb. meteorolojik olaylar ile bunların bağlı olduğu kanunlar incelenmez, bunlarla ilgili ölçmeler yapılmaz ve bu ölçmelere dayanılarak hava tahminleriyle uğraşılmaz. Bütün bunlar meteorolojinin amacı ve görevidir.

Coğrafya, meteorolojinin eriştiği sonuçlardan yararlanarak iklim tiplerini, iklim tiplerinin yeryüzüne dağılışlarını; iklim şartlarının, yeryüzü şekilleri, akarsuların rejimleri, bitki ve hayvan toplulukları ve nihayet bütün tabiat

faktörlerinin nüfus dağılışı, yerleşme, konut, yaşayış ve ekonomi üzerindeki etkilerini araştırır. Yine coğrafya, belli iklim ve toprak şartlarına bağlı bulunan doğal bitki ve hayvan topluluklarını ve insanı, insanların bu bitki topluluklarından hangi amaçlarla nasıl yararlandıklarını ve yararlanabileceklerini, doğal çevrenin değiştirilmesi sonucunda tabiattaki dengenin nasıl bozulacağını ve bütün bunların yaratacağı ekonomik sonuçları araştırır. Bu itibarla coğrafyanın konusu insan ile tabiat arasındaki karşılıklı ilişkilerdir.

3.Coğrafyada fiziki ve beşeri olayları açıklayabilmek için yardımcı bilimlere başvurulur, onların araştırmalarından doğan sonuçlardan yararlanır.

4.Türkiye'nin dünyadaki yeri ve önemi konusunda yurdumuzun bugünkü sınırlarının Atatürk'ün önderliğinde yapılan milli mücadele sonunda çizilmiş olduğuna ve coğrafi konumu itibariyle stratejik önemine değinilmeli; ayrıca Türkiye'nin komşu olduğu Ortadoğu ülkeleri arasında gerek ekonomi, gerek kültürel alandaki üstünlüğün, Atatürk İnkılâbının bir sonucu olduğu belirtilmelidir.

TÜRKİYE'NİN BEŞERİ VE EKONOMİK COĞRAFYASI – 1

I.BÖLÜM

TÜRKİYE'DE NÜFUS

—Nüfus ve Nüfus Coğrafyası

—Nüfus Coğrafyasının Coğrafya Bilimi İçindeki Yeri

I.ÜNİTE: Türkiye'nin Nüfusu

1.Türkiye'de Nüfus ve Nüfus Sayımları

2.Nüfus Artışı ve Sonuçları

3.Türkiye'de Nüfusun Coğrafi Dağılışı ve Bu Dağılışı Etkileyen Faktörler

4.Nüfus Yoğunluğu

a.Aritmetik Yoğunluk

- b.Tarımsal Yoğunluk
- c.Fizyolojik Yoğunluk

5.Türkiye Nüfusunun Özellikleri

- a.Nüfusun yaş gruplarına ve cinsiyete göre dağılımı
- b.Aktif nüfus
- c.Çalışan Nüfusun Ekonomik Faaliyet Kollarına Göre Dağılımı
- ç.Nüfusun Eğitim Durumu
- d.Kırsal-Kentsel Nüfus

II. ÜNİTE: Türkiye’de Nüfus Hareketleri

- 1.Nüfusun Artışı ve Nüfus Artışını Etkileyen Faktörler
- 2.Göçler
 - a.İç Göçler
 - b.Dış Göçler

II. BÖLÜM

TÜRKİYE’DE YERLEŞME

- Yerleşme Coğrafyası ve Gelişimi
- Yerleşme Alanı ve Yerleşme Alanını Sınırlandıran Faktörler

I.ÜNİTE: Türkiye’de Yerleşme

- 1.Türkiye’de Yerleşmenin Tarihçesi
- 2.Türkiye’de Yerleşme Şekilleri
 - 2.1.Kır Yerleşmeleri
 - a.Köy altı Yerleşmeleri
 - b.Köyler
 - 2.2.Şehirler
 - a.Şehirlerin Ortaya Çıkışı

- b.Şehirlerin Sınıflandırılması
 - Nüfuslarına Göre
 - Fonksiyonlarına Göre
 - a.Tarım Şehirleri
 - b.Ticaret Şehirleri
 - c.Liman Şehirleri
- 3.Şehirlerin Gelişmeleri ve Sorunları
- 4.Türkiye’de Meslek Tipleri

TÜRKİYE’NİN BEŞERİ VE EKONOMİK COĞRAFYASI – 2

GİRİŞ: Türkiye Ekonomisini Etkileyen Faktörler

- 1.Coğrafi Konum
- 2.Yer şekilleri
- 3.İklim
- 4.Nüfus ve Yerleşme

I.ÜNİTE: Türkiye’de Tarım

- 1.Türkiye Topraklarından Yararlanma
- 2.Türkiye’de Tarımı Etkileyen Faktörler
 - a.Toprak ve Bakımı
 - b.Sulama
 - c.Gübreleme
 - d.Makineleşme
 - e.Pazarlama
 - f.Tarımı Destekleyen Kuruluşlar
- 3.Tarla ve Bahçe Kùltürleri
 - a.Tahıllar
 - b.Baklagiller
 - c.Endüstri Bitkileri

- ç.Yağ Bitkileri
 - d.Yem Bitkileri
 - e.Sebzecilik
 - f.Meyvecilik
 - g.Zeytincilik
 - ğ.Yağcılık
 - h.Çay
 - ı.Seracılık
- 4.Tarımın Türkiye Ekonomisindeki Yeri ve Önemi

II. ÜNİTE: Türkiye’de Hayvancılık

- 1.Hayvancılığı Etkileyen Faktörler
 - a.Hayvan Soylarının Islahı
 - b.Otlakların Islahı
 - c.Besicilik ve Ahır Hayvancılığı
- 2.Türkiye’de Hayvan Varlığı ve Coğrafi Dağılışı
 - a.Küçükbaş Hayvancılık
 - b.Büyükbaş Hayvancılık
 - c.Kümes Hayvancılığı
 - ç.İpek Böcekçiliği
 - d.Arıcılık
- 3.Su Ürünleri
 - a.Deniz Balıkçılığı
 - b.Tatlı Su Balıkçılığı
 - c.Diğer Su Ürünleri

III. ÜNİTE: Türkiye’de Ormanlar ve Orman İşletmeciliği

- 1.Türkiye Ormanlarının Coğrafi Dağılışı
- 2.Ormanlardan Yararlanma ve Orman Ürünleri
- 3.Ağaçlandırma

4.Ormanların Önemi ve Korunması

5.Ormancılığın Türkiye Ekonomisindeki Yeri ve Önemi

IV. ÜNİTE: Türkiye’de Madenler ve Enerji Kaynakları

1.Madenler

- Demir
- Bakır
- Krom
- Boksit
- Bor Mineralleri
- Kükürt
- Zımpara Taşı
- Barit
- Tuz ve Diğerleri

2.Enerji Kaynakları

- Taş Kömürü
- Linyit
- Petrol
- Doğal Gaz
- Su gücü
- Rüzgâr Gücü
- Jeotermal Kaynaklar
- Radyoaktif Mineraller

3.Madenciliğin ve Enerji Üretiminin Türkiye Ekonomisindeki Yeri ve Önemi

V.ÜNİTE: Türkiye’de Endüstri

1.Endüstrinin Kurulması İçin Gerekli Şartlar

2.Türkiye’de Endüstrinin Kuruluşu ve Gelişimi

- 3.Türkiye’deki Endüstri Kolları
 - a.Besin Endüstrisi
 - b.Tütün ve İspirtolu İçki Endüstrisi
 - c.Dokuma, Deri ve Giyim Endüstrisi
 - ç.Maden Endüstrisi
 - d.Makine Endüstrisi
 - e.Kimya Endüstrisi
 - f.Orman Ürünleri Endüstrisi
 - g.Çimento, Cam ve Seramik Endüstrisi
- 4.Endüstrinin Türkiye Ekonomisindeki Yeri ve Önemi

VI. ÜNİTE: Türkiye’de Ulaşım

- 1.Türkiye’de Ulaşımı Etkileyen Tabii ve Beşeri Faktörler
- 2.Türkiye’de Kara Ulaşımı
 - a.Karayolları
 - b.Demiryolları
- 3.Türkiye’de Deniz Ulaşımı
 - a.Başlıca Limanlarımız
 - b.Ticaret Filomuz
- 4.Türkiye’de Hava Ulaşımı ve Hava Limanlarımız

VII. ÜNİTE: Türkiye’de Ticaret

- 1.İç Ticaret
- 2.Dış Ticaret
- 3.Transit Ticaret

VIII. ÜNİTE: Türkiye’de Turizm

- 1.Türkiye’de Turizmi Etkileyen Faktörler
- 2.Türkiye’nin Turistik Değerleri

a.Doğal Özellikler

b.Tarihi Değerler

3.Türkiye’de Turizmin Gelişmesi

4.Turizmin Türkiye Ekonomisindeki Yeri ve Önemi

TALİM VE TERBİYE KURULU BAŞKANLIĞININ 14.07.2005 TARİH VE 198 SAYILI KARARI İLE KABUL EDİLEN VE AĞUSTOS 2005 VE 2575 SAYILI TEBLİĞLER DERGİSİNDE YAYINLANAN COĞRAFYA DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI GENEL AMAÇLARI VİZYON VE İLKELERİ

Coğrafya Dersi Öğretim Programı ile öğrenci;

1. Coğrafyanın kavramsal ve kuramsal çerçevesini kavrayarak coğrafi bilginin oluşum sürecinde başvuru alan araştırma ve sunum tekniklerini kullanır.
2. İnsan-Doğa ilişkisi çerçevesinde coğrafi sorgulama becerileri kazanır.
3. Evrene ait temel unsurları yaşamla ilişkilendirir.
4. Doğa ve insan sistemlerinin işleyiş ve değişimini kavrar.
5. Yakın çevresinden başlayarak ülkesine ve dünyaya ait mekânsal değerlere (doğa ve insanın ürettikleri ve biriktirdikleri) sahip çıkma bilinci geliştirir.
6. Ekosistemin işleyişine yönelik sorumluluk bilinci geliştirir.
7. Doğa ve insan sistemlerinin ürettiği değerlerin uyumlu birlikteliği ve sürekliliği için mekânsal planlamanın önemini kavrayarak insan ve doğa kaynaklarının kullanımında “tasarruf bilinci” geliştirir.
8. Mekânsal süreçlerin yerel ve küresel etkileşim içinde olabilirliğini irdeler.
9. Kalkınma süreçlerinin doğayla uyumlu kılınmasının önemini kavrar.
10. Doğal afetler ve çevre sorunlarını değerlendirerek korunma ve önlem alma yollarına yönelik uygulamalar geliştirir.

11. Ülkelerin oluşturdıkları bölgesel ve küresel düzeyde etkin olan, çevresel, kültürel, siyasi ve ekonomik örgütlerin coğrafi açıdan uluslar arası ilişkilerdeki rolünü kavrar.

12. Bölgesel ve küresel ilişkiler açısından Türkiye'nin konum özelliklerini kavrayarak sahip olduğu potansiyellerle coğrafi bir birikim ve sentez ülkesi olduğunun bilincine varır.

13. Coğrafi değerlerin “vatan bilincinin” kazanılmasındaki önemini özümser.

Şahin'e (2006) göre Coğrafya öğretimi ve coğrafya programı açısından bu 13 maddeye aşağıdaki maddelerin de eklenmesi yararlı olacaktır.

- Doğal ve Beşeri sistemleri birlikte sentezleyerek geniş bir dünya görüşüne sahip olur ve kuraklık, açlık, savaş, kalkınma gibi küresel süreç ve sorunların farkında olur.
- Dünyanın farklı yerlerindeki doğal benzerlikleri doğuran ortak özelliklerin farkında olur.
- Dünyanın farklı yerlerindeki doğal farklılıkları doğuran etkenlerin farkında olur.
- Dünyanın farklı yerlerindeki insanların kültürel özelliklerinin farklı olduğunu, ancak bu farklılıklara rağmen önemli ortak değerlere (benzerliklere) sahip olduklarını ve bunların önemini kavrar.
- Ülkemizin doğal, kültürel ve ekonomik özellikleriyle başka ülkelerin özelliklerini karşılaştırır ve aralarındaki farkın nedenlerini sorgular.
- Doğal ve Beşeri Coğrafya özelliklerinin ülkemize kazandırdığı ayrıcalıkların ve bunların öneminin farkına varır, ancak bu ayrıcalıklara sahip olmayı gelecekte de sürdürebilmek için fazla çalışmanın ve ulusal bilince sahip olmanın gerekliliğini kavrar.

Yeni Coğrafya Dersi Öğretim Programı'nın Vizyonu ve İlkeleri başlığında ise öğrencilerin yaşadıkları alandan başlayarak ülkemiz ve dünyayla ilgili Coğrafi Bilinç kazanmaları doğrultusunda;

- Doğa ve insana ait unsurları anlayarak mekânı doğru ve etkin kullanan,
- İnsan ve doğa arasındaki karşılıklı etkileşimi fark eden,
- Çevre kalitesine önem vererek geleceği düşünen,
- Milli değerlere bağlı, vatanını koruyan,
- Dünyanın ve insanlığın korunmasına yönelik sorumluluk duygusuna sahip,
- Coğrafi bilgi ve becerileri kullanarak doğa ve insana ait değerleri geleceğe taşıma stratejileri geliştiren ve uygulayan,
- İnsan ve doğa süreçleriyle oluşan ekolojik, ekonomik, sosyal ve politik ilişkileri; dünya genelindeki insanlar, yerler ve çevrelerin birbirleriyle olan etkileşimini anlayan,
- Coğrafi sorgulama, harita okur-yazarlığı, bilgi teknolojilerini kullanma, arazi çalışmaları, gözlem ve etkili iletişim kurabilmeyi de içeren yöntem ve teknikleri kullanan entelektüel ve sosyal becerilere sahip bireyler yetiştirmektir.

**EK-4. ANKARA İL MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜNDEN ALINAN İZİN
DİLEKÇESİ**